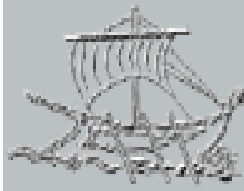

2016

ΑΕΙ ΠΕΙΡΑΙΑ Τ.Τ.
ΣΔΟ ΤΜΗΜΑ
ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Α.Ε.Ι. ΠΕΙΡΑΙΑ Τ.Τ.

ΑΝΩΤΑΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΕΙΡΑΙΑ
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

Όνοματεπώνυμο :Μισαηλίδης Απόστολος – Μέξης Χρήστος

Καθηγητής :Αικατερίνη Δεδούλη

**[ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ
ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ]**

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	9
1.1 Χαρακτηριστικά – Όροι των προσωπικών δεδομένων	9
1.2 Οι νόμοι που πλαισιώνουν την ανεξάρτητη αρχή προστασίας των προσωπικών δεδομένων στην Ελλάδα	11
1.3 Σύνθεση της Αρχής	16
1.4 Γραμματεία - Οργάνωση της Αρχής.	18
1.5 Αποστολή και αρμοδιότητες.....	21
1.6 Οικονομικά Στοιχεία	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	28
Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ) και πρόσβαση τρίτων σε έγγραφα που κατέχουν Δημόσιες Αρχές.....	28
2.1 Η κατοχύρωση δύο νέων δικαιωμάτων	28
2.1.1 Η «διάσπαρτη» νομοθεσία της πρόσβασης στα διοικητικά έγγραφα	31
2.1.2 Οι κατευθυντήριες αρχές της οριοθέτησης	32
2.1.3 Οι δικονομικές και διαδικαστικές προεκτάσεις της οριοθέτησής τους	37
2.1.4 Δύο δικαιώματα που εσφαλμένως θεωρούνται αντιτιθέμενα	39
2.2 Το δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα και η έννοιά του	40
2.2.1 Πηγές του δικαιώματος.....	42
2.2.2 Είδη εγγράφων και προϋποθέσεις πρόσβασης	44
2.2.3 Πρόσβαση σε δημόσια έγγραφα.....	46
2.3 Δικαίωμα πρόσβασης στις πληροφορίες των φορέων του δημόσιου τομέα 51	
2.4 Περιορισμοί του δικαιώματος.....	51
2.5 Πρόσβαση και χορήγηση ηλεκτρονικών δημόσιων εγγράφων	52
2.6 Πως ασκείται το δικαίωμα πρόσβασης	52
2.6.1 Υπόχρεοι φορείς	53
2.6.2 Περιεχόμενο αιτήσεως.....	54
2.6.3 Εξαιρέσεις άσκησης του δικαιώματος:	55
2.6.4 Δικαιώματα πνευματικής ή βιομηχανικής ιδιοκτησίας:	56
2.6.5 Προσωπικά δεδομένα και αρχή της διαφάνειας	56

2.6.6 Υποχρεωτική αυτεπάγγελτη αναζήτηση.....	60
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	65
<i>Συμπεράσματα</i>	<i>Error! Bookmark not defined.</i>
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	67

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η προστασία των προσωπικών δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής αποτελεί θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα. Στις μέρες μας αυτό έχει δημιουργήσει μεγάλα ζητήματα που έχουν πάρει διαστάσεις πολιτικές, νομικές αλλά και ηθικές. Στη χώρα μας έχει κατοχυρωθεί συνταγματικά η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ) γνωστή και ως Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, ως μια ανεξάρτητη διοικητική αρχή για τη διευθέτηση τέτοιων ζητημάτων. Ιδρύθηκε με τον Νόμο 2472/1997 «για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα», ο οποίος ενσωματώνει στο ελληνικό δίκαιο την ευρωπαϊκή οδηγία 95/46/ΕΚ. Η οδηγία αυτή θέτει κανόνες για την προστασία των προσωπικών δεδομένων σε όλες τις χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η λειτουργία της Αρχής ξεκίνησε 10 Νοεμβρίου 1997. Στην εργασία μας θα αναφερθούμε στην Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων. Ειδικότερα θα προσεγγίσουμε τα χαρακτηριστικά την αποστολή και τις αρμοδιότητες της, τη σύνθεση της καθώς επίσης και το νομικό πλαίσιο βάση του οποίου λειτουργεί. Στη συνέχεια θα μιλήσουμε για την πρόσβαση σε έγγραφα που κατέχουν δημόσιες υπηρεσίες καθώς και τους όρους και τις προϋποθέσεις που σχετίζονται με την πρόσβαση σε αυτά.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο σεβασμός και η προστασία της αξιοπρέπειας, της ιδιωτικής ζωής του ατόμου και της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητάς του, αποτελούν πρωταρχική επιδίωξη για κάθε δημοκρατική κοινωνία, πόσο μάλλον για τη χώρα μας, που συνέβαλε στη γέννηση της δημοκρατίας χιλιάδες χρόνια πριν, πρώτη σε όλο τον κόσμο.

Η πρόοδος της πληροφορικής ιδιαίτερα των πληροφοριακών συστημάτων, η ανάπτυξη νέων τεχνολογιών, οι νέες μορφές διαφήμισης και ηλεκτρονικών συναλλαγών και η ανάγκη της ηλεκτρονικής οργάνωσης του κράτους έχουν σαν συνέπεια την αυξημένη ζήτηση προσωπικών πληροφοριών τόσο από τον ιδιωτικό όσο και από το δημόσιο τομέα. Υπάρχουν βάσεις δεδομένων με την δυνατότητα να συγκεντρώνουν και να επεξεργάζονται εκατομμύρια δεδομένα μέσα σε ελάχιστα δευτερόλεπτα. Η ταχεία μετάδοση των πληροφοριών διαδραματίζει σίγουρα πολύ σημαντικό ρόλο στην σύγχρονη εποχή που ζούμε. Είναι γεγονός ότι όλα αυτά τα υλικά αλλά και τα λογισμικά μέσα βοήθησαν στην ταχύτερη μετάδοση πληροφοριών. Η ανεξέλεγκτη όμως καταχώριση και επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων σε ηλεκτρονικά αλλά και χειρόγραφα αρχεία υπηρεσιών, εταιρειών και οργανισμών μπορεί να δημιουργήσει σοβαρά προβλήματα στην ιδιωτική ζωή του πολίτη. Σύγχρονες απειλές για την ιδιωτικότητα αποτελούν η ιλιγγιώδης ανάπτυξη της πληροφορικής τεχνολογίας, τα συστήματα αναγνώρισης ταυτότητας, η παρακολούθηση των επικοινωνιών, κάποιες πρακτικές ηλεκτρονικού εμπορίου, η παρακολούθηση από κάμερα ή δορυφόρο και οι παρεμβάσεις σε θέματα ιδιωτικότητας στο χώρο εργασίας και άλλα πολλά.

Η κοινωνία της πληροφορίας σε συνδυασμό με τις διαδικασίες της σταδιακής απελευθέρωσης και παγκοσμιοποίησης των αγορών θέτουν νέα προβλήματα και ρυθμιστικές απαιτήσεις για την Πολιτεία και το νομοθέτη, ενώ γίνεται σαφές ότι δεν αρκούν πλέον οι παραδοσιακές θεσμικές εγγυήσεις και ρυθμίσεις. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων του ατόμου ήταν ένα ζήτημα που παρέμενε επί δεκαετίες αρρυθμικό, και ουσιαστικά δομείται στα χρόνια που ζούμε, αποκτώντας τις πρώτες

τις εμπειρίες μέσα στο ξεκίνημα του 21ου αιώνα. Οι πρώτες κανονιστικές ρυθμίσεις στο αίτημα προστασίας των προσωπικών δεδομένων καταγράφονται σε διεθνές και όχι σε κρατικό επίπεδο. Μετά τις πρώτες απόπειρες νομοθετικής κατοχύρωσης της προστασίας των προσωπικών δεδομένων σε ορισμένα ευρωπαϊκά κράτη (Γερμανία, Γαλλία, Σουηδία κ.α.) το επόμενο σημαντικό βήμα για την κατοχύρωση με δεσμευτικούς κανόνες έγινε στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Το πρώτο νομικά δεσμευτικό για τη χώρα μας διεθνές κείμενο για την προστασία των προσωπικών δεδομένων είναι η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των ατόμων από την αυτόματη επεξεργασία των προσωπικών πληροφοριών» η οποία υπογράφηκε στο Στρασβούργο στις 28/01/1981 και είναι γνωστή ως Σύμβαση 108 . Ωστόσο, η καθιέρωση ανεξάρτητου θεσμικού ελέγχου που διασφαλίζει την προστασία προσωπικών δεδομένων προβλέφθηκε με το Πρόσθετο Πρωτόκολλο του 2001 , καθώς σταδιακά παγιώθηκε η αντίληψη ότι η προστασία προσωπικών δεδομένων προϋποθέτει τη λειτουργία ενός ανεξάρτητου δημόσιου οργάνου με αποφασιστικές αρμοδιότητες παρέμβασης που να διασφαλίζει την εφαρμογή των νομοθετικών διατάξεων. Η διαφορετική νομική μεταχείριση των πληροφοριών εκ μέρους των κρατών μελών της Ε.Ε. και η συνακόλουθη παρεμπόδιση που οι αποκλίσεις αυτές συνεπάγονται για την ελεύθερη εσωτερική αγορά (άρθρο 8Α Συνθ. ΕΚ), ώθησε το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να εκδώσει την Οδηγία 95/46/ΕΚ «για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών» με την οποία ιδρύεται κοινοτική υποχρέωση των κρατών μελών για υιοθέτηση μέσων που υλοποιούν σε επίπεδο εσωτερικού δικαίου τις διατάξεις της ή εφόσον τέτοια μέσα υφίστανται, υποχρέωση των μελών για την εναρμόνιση των μέσων προς τις διατάξεις της Οδηγίας. Στη συνέχεια, στη Συνθήκη του Άμστερνταμ (1997) περιλήφθηκε το άρθρο 286 που επίσης προβλέπει την δέσμευση τόσο της ίδιας της Κοινότητας όσο και των κρατών - μελών ως προς την προστασία των προσωπικών δεδομένων και την ίδρυση ανεξάρτητου οργάνου για το θεσμικό έλεγχο της τήρησης των διατάξεων για την προστασία προσωπικών δεδομένων από την Κοινότητα και τα όργανα. Σε εκτέλεση των διατάξεων του άρθρου αυτού εκδόθηκε ο Κανονισμός 45/2001/ΕΚ με τον οποίο ιδρύθηκε ο Ευρωπαίος Επόπτης Προστασίας Δεδομένων με ελεγκτικές, συμβουλευτικές και αποφασιστικές αρμοδιότητες.

Η αναγνώριση της προστασίας των προσωπικών δεδομένων ως θεμελιώδους δικαιώματος στο άρθρο 8 του χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ε.Ε. που ορίζει τα εξής:

- Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων που το αφορούν.
- Η επεξεργασία αυτών των δεδομένων πρέπει να γίνεται νομίμως, για καθορισμένους σκοπούς και με βάση τη συγκατάθεση του ενδιαφερόμενου ή για άλλους θεμιτούς λόγους που προβλέπονται από το νόμο. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να έχει πρόσβαση στα συλλέγοντα δεδομένα που το αφορούν και να επιτυγχάνει τη διόρθωσή τους.
- Ο σεβασμός των κανόνων αυτών υπόκειται στον έλεγχο ανεξάρτητης αρχής.

Στη Συνθήκη για τη θέσπιση Ευρωπαϊκού Συντάγματος που υπογράφηκε στις 29/10/2004 από τους αρχηγούς κρατών τέθηκαν 2 άρθρα, το άρθρο I -51 και το άρθρο II -68 που τιτλοφορούνται «προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» και περιέχουν διατάξεις παρόμοιου περιεχομένου με αυτό του προαναφερόμενου αρ 8 ΧΘΔΕΕ.

Άρθρο I -51 (ΜΕΡΟΣ I / ΤΙΤΛΟΣ I - ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ)

Προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα:

- Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν.
- Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος - πλαίσιο θεσπίζει τους κανόνες σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων όσων αφορά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους κανονισμούς της Ένωσης, καθώς και από τα κράτη μέλη κατά την άσκηση δραστηριοτήτων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, και σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών. Η τήρηση των κανόνων αυτών υπόκειται στον έλεγχο ανεξάρτητων αρχών.

Άρθρο II - 68 (ΜΕΡΟΣ Ι / ΤΙΤΛΟΣ ΙΙ - ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ)

Προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

- Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων που το αφορούν.
- Η επεξεργασία αυτών των δεδομένων πρέπει να γίνεται νομίμως, για καθορισμένους σκοπούς και με βάση τη συγκατάθεση του ενδιαφερομένου ή για άλλους θεμιτούς λόγους που προβλέπονται από τον νόμο. Κάθε πρόσωπο δικαιούται να έχει πρόσβαση στα συλλεγόμενα δεδομένα που το αφορούν και να επιτυγχάνει τη διόρθωσή τους.
- Ο σεβασμός των κανόνων αυτών υπόκειται στον έλεγχο ανεξάρτητης αρχής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα

1.1 Χαρακτηριστικά – Όροι των προσωπικών δεδομένων

- ✓ **Δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ή προσωπικά δεδομένα** είναι κάθε πληροφορία που αναφέρεται σε κάθε φυσικό πρόσωπο και μπορεί να προσδιοριστεί, όπως προκύπτει από το άρθρο 2 στοιχ. α του ν. 2472/1997¹. Από αυτή τη διάταξη δίνεται ο ορισμός των προσωπικών δεδομένων. Ωστόσο δεν αναφέρεται πουθενά ότι τα προσωπικά δεδομένα είναι μόνο οι ιδιωτικές πληροφορίες ή οι πληροφορίες της ιδιωτικής ζωής κάθε ατόμου. Έχοντας ως βάση τη γραμματική ερμηνεία της διάταξης, αυτό που αρχικά πρέπει να διευκρινιστεί είναι πώς η έννοια των προσωπικών δεδομένων είναι ευρύτερη από την παραδοσιακή έννοια της ιδιωτικότητας, διότι τα προσωπικά δεδομένα δεν ταυτίζονται με την ιδιωτική ζωή του ατόμου, την οποία ωστόσο συμπεριλαμβάνουν. Επομένως, οι ιδιωτικές πληροφορίες για ένα φυσικό πρόσωπο που μπορεί να προσδιοριστεί είναι μέρος μόνο της έννοιας των προσωπικών δεδομένων. Πέρα από την κύρια ερμηνεία της επικείμενης διάταξης που δίνει τον ορισμό των προσωπικών δεδομένων, ένα ακόμη επιχείρημα υπέρ της άποψης ότι προσωπικά δεδομένα δεν είναι μόνο οι ιδιωτικές πληροφορίες είναι και ότι το χαρακτηριστικό των προσωπικών δεδομένων δεν είναι το "απόρρητο" και το "απαρβίαστο" που χαρακτηρίζει την ιδιωτικότητα. Αντίθετα, αυτό που χαρακτηρίζει την έννοια των προσωπικών δεδομένων είναι η σύνδεσή των προσωπικών δεδομένων με ένα άτομο, δηλαδή η φύση τους ως πληροφορίες που συνδέονται με μία ανθρώπινη ύπαρξη, της οποίας η πληροφοριακή ακεραιότητα

¹ Νόμος 2472/1997

πρέπει να προστατεύεται. Με βάση λοιπόν όλα τα παραπάνω δεν λογίζονται ως δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τα στατιστικής φύσεως συγκεντρωτικά στοιχεία, από τα οποία δεν μπορούν πλέον να προσδιορισθούν τα υποκείμενα των δεδομένων. Επομένως, όπως αναφέρθηκε, τα προσωπικά δεδομένα συνδέονται με ένα συγκεκριμένο υπαρκτό πρόσωπο, που έχει όνομα, επώνυμο, διεύθυνση, επάγγελμα κ.λπ. Συνεπώς, οποιαδήποτε δεδομένα μπορούν να συνδεθούν έμμεσα ή άμεσα με την ταυτότητα ενός συγκεκριμένου ανθρώπου είναι προσωπικά δεδομένα, τα οποία πρέπει να προστατεύονται. Δεδομένα που αφορούν τις ιδιότητες (βιολογικές, κοινωνικές, ψυχολογικές, οικονομικές, κ.λπ.) ενός συγκεκριμένου προσώπου, αλλά δεν είναι δυνατό να συνδεθούν με το άτομο αυτό, δεν είναι προσωπικά δεδομένα. Για παράδειγμα, μπορεί σε κάποιο αρχείο να υπάρχουν δεδομένα που αφορούν την ερωτική συμπεριφορά, την υγεία κάποιου, ή τις πολιτικές πεποιθήσεις κ.λπ., πουθενά όμως δεν υπάρχει το όνομα του ή η διεύθυνσή του, ή έστω κάποιο στοιχείο που να μπορεί ακόμη και έμμεσα να παραπέμψει στην αποκάλυψη της ταυτότητάς του και να συνδέσει αυτά τα δεδομένα με το πρόσωπό του. Τα δεδομένα αυτά δεν είναι προσωπικά. Αντίθετα, προσωπικά δεδομένα είναι αυτά που συνδέονται ευθέως ή έμμεσα με το πρόσωπο κάποιου, ακόμη και αυτά στα οποία ο καθένας μπορεί να έχει πρόσβαση καθημερινά, ανοίγοντας για παράδειγμα τον τηλεφωνικό κατάλογο, όπου μπορεί να βρει τον αριθμό τηλεφώνου, τη διεύθυνσή της κατοικίας ή το επάγγελμα κάποιου.

- ✓ **Ευαίσθητα δεδομένα:** ορισμένες κατηγορίες προσωπικών δεδομένων που αναφέρονται στην ιδιωτικής μας ζωής, χαρακτηρίζονται από το ν. 2472/1997 ως «ευαίσθητα» και δέχονται περισσότερη προστασία σε σχέση με τα υπόλοιπα προσωπικά δεδομένα τα οποία χαρακτηρίζονται ως «απλά». Πρόκειται για τα δεδομένα που αφορούν τις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις, τα πολιτικά φρονήματα, τη φυλετική ή εθνική προέλευση, τη συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση, την υγεία, την κοινωνική πρόνοια, την ερωτική ζωή, ότι αφορά ποινικές διώξεις ή καταδίκες, καθώς και τη συμμετοχή σε συναφείς με τα ανωτέρω ενώσεις προσώπων. Όσο πιο ευαίσθητα είναι τα προσωπικά δεδομένα, τόσο μεγαλύτερη προστασία χρειάζονται.

- ✓ **Επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα:** κάθε εργασία ή σειρά εργασιών που πραγματοποιείται από φυσικό ή νομικό πρόσωπο δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου ή από το Δημόσιο ή από ένωση προσώπων με ή χωρίς τη βοήθεια αυτοματοποιημένων μεθόδων και η εργασία ή οι εργασίες αυτές εφαρμόζονται σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα. Τέτοιες εργασίες είναι η συλλογή, η καταχώριση, η οργάνωση, η διατήρηση ή αποθήκευση, η τροποποίηση, η εξαγωγή, η χρήση, η διαβίβαση, η διάδοση ή κάθε άλλης μορφής διάθεση, η συσχέτιση ή ο συνδυασμός, η διασύνδεση, η δέσμευση (κλείδωμα), η διαγραφή, η καταστροφή.

1.2 Οι νόμοι που πλαισιώνουν την ανεξάρτητη αρχή προστασίας των προσωπικών δεδομένων στην Ελλάδα

Η **Ελλάδα** στα πλαίσια της δέσμευσής της, ως κράτους μέλους της Ε.Ε , για θέσπιση κανόνων δικαίου εναρμονισμένων με το κοινοτικό δίκαιο (άρθρο 28 Συντάγματος) ενσωμάτωσε την κοινοτική οδηγία 95/46 στην ελληνική έννομη τάξη **ιδρύοντας** την "**Ανεξάρτητη Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα**" με τον **Νόμο 2472/97** ως ανεξάρτητο διοικητικό φορέα. Η αρχή αυτή λειτουργεί από τον Νοέμβριο του 1997.

Με βάση το Ν. 2472/97 «η θέσπιση ειδικών κανόνων για την συλλογή και επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δεν είναι απλή ευχέρεια. Ειδικά στην Ελλάδα, αυτό συνιστά υποχρέωση του νομοθέτη κατά τις διατάξεις του άρθρου 9 αλλά και των άρθρων 2, 5 και 19 του Συντάγματος, οι οποίες ανάγουν την προστασία της αξίας του ανθρώπου σε πρωταρχική υποχρέωση της πολιτείας, προστατεύουν την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του και διασφαλίζουν την ιδιωτική και οικογενειακή τους ζωή, καθώς και το απόρρητο των επικοινωνιών του».

Αξίζει επίσης να αναφερθεί ότι σύμφωνα με το νόμο, δημόσιος και ιδιωτικός τομέας αντιμετωπίζονται ως ισοδύναμες πηγές διακινδύνευσης για τα δικαιώματα των προσώπων. Θεωρήθηκε λοιπόν ότι παρά τα διαφορετικά χαρακτηριστικά και τις ιδιαίτερες ανάγκες του κάθε τομέα, τα προβλήματα που τίθενται δεν διαφέρουν στη βάση τους.

Η Ανεξάρτητη Αρχή προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και το πλαίσιο λειτουργίας της, κατοχυρώθηκε νομοθετικά το έτος 2001, με την αναθεώρηση του ελληνικού Συντάγματος, και συγκεκριμένα με την προσθήκη του **άρθρου 9Α²** το οποίο ορίζει ότι :

« Καθένας έχει δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, των προσωπικών του δεδομένων, όπως νομός ορίζει. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων διασφαλίζεται από την ανεξάρτητη αρχή που συγκροτείται και λειτουργεί, όπως νόμος ορίζει».

Η εισαγωγή του άρθρου αυτού στο Σύνταγμά μας δεν λειτουργεί μόνο για να προστατεύσει και να επιβεβαιώσει, αλλά και να εξοπλίζει την ελληνική έννομη τάξη μακροπρόθεσμα με μία προστατευτική ασπίδα για το δικαίωμα στην προστασία των προσωπικών δεδομένων.

Επιπλέον, μετά την αναθεώρηση του Συντάγματος το 2001, η ανεξάρτητη αρχή προστασίας προσωπικών δεδομένων **διέπεται** και από το **άρθρο 101Α³** που ορίζει ότι:

- *Όπου από το Σύνταγμα προβλέπεται η συγκρότηση και η λειτουργία ανεξάρτητης αρχής, τα μέλη της διορίζονται με ορισμένη θητεία και διέπονται από προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία, όπως νόμος ορίζει.*
- *Νόμος ορίζει τα σχετικά με την επιλογή και την υπηρεσιακή κατάσταση του επιστημονικού και λοιπού προσωπικού της υπηρεσίας που οργανώνεται για την υποστήριξη της λειτουργίας κάθε ανεξάρτητης αρχής. Τα πρόσωπα που στελεχώνουν τις ανεξάρτητες αρχές πρέπει να έχουν τα ανάλογα προσόντα, όπως νόμος ορίζει. Η επιλογή τους γίνεται με απόφαση της Διάσκεψης των Προέδρων της Βουλής και με επιδίωξη ομοφωνίας ή πάντως με την αυξημένη πλειοψηφία των 4/5 των μελών της. Τα σχετικά με τη διαδικασία επιλογής ορίζονται από τον Κανονισμό της Βουλής.*
- *Με τον Κανονισμό της Βουλής ρυθμίζονται όσα αφορούν τη σχέση των ανεξάρτητων αρχών με τη Βουλή και ο τρόπος άσκησης του κοινοβουλευτικού ελέγχου.*

Έπειτα το έτος 2001, εκδόθηκε ο εκτελεστικός **Ν. 3051/02⁴** του Συντάγματος του άρθρου 101Α (*"Συνταγματικά κατοχυρωμένες ανεξάρτητες αρχές, τροποποίηση και*

² <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/article-9a/> (Άρθρο 9^Α)

³ <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/article-105/> (Άρθρο 101^Α)

συμπλήρωση του συστήματος προσλήψεων στο δημόσιο τομέα και συναφείς ρυθμίσεις") που περιέχει ρυθμίσεις σχετικά με τις συνταγματικά κατοχυρωμένες ανεξάρτητες αρχές και την Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων.

Ορισμένα σημεία του νόμου αυτού :

- Στις ρυθμίσεις του νόμου υπάγονται τα **μέλη και το προσωπικό** των ανεξάρτητων αρχών, των οποίων η συγκρότηση και η λειτουργία προβλέπεται στο Σύνταγμα (άρθρο 1). Στο άρθρο 2 αναφέρεται ότι οι ανεξάρτητες αρχές απολαύουν λειτουργικής ανεξαρτησίας και δεν υπόκεινται σε εποπτεία και έλεγχο από κυβερνητικά όργανα ή άλλες διοικητικές αρχές. Υπόκεινται σε κοινοβουλευτικό έλεγχο, σύμφωνα με τον Κανονισμό της βουλής.
- Στο σημείο αυτό αξίζει να παραθέσουμε το άρθρο 14 στ. δ' του κανονισμού της Βουλής που καταστρώνει τον τρόπο επιλογής των μελών των ανεξάρτητων αρχών: *«Η διάσκεψη των προέδρων επιλέγει με εισήγηση του Προέδρου της Βουλής ομοφώνως, άλλως με πλειοψηφία των 4/5 των μελών της, τα μέλη των κατά το άρθρο 101Α του Συντάγματος Ανεξάρτητων Αρχών και μπορεί σε όσες περιπτώσεις το προβλέπει ο νόμος να ανακαλεί την επιλογή και να αποφασίζει την αντικατάσταση μέλους ή του συνόλου των μελών ανεξάρτητης αρχής, με την ίδια πλειοψηφία ή να αποφασίζει την έκπτωσή τους συνεπεία τελεσίδικης καταδίκης για τις αναφερόμενες στο άρθρο 3 παρ. 4 του Ν. 3051/2002 πράξεις ή της αποδοχής της παραίτησής της»* .
- Ακόμη, ο κοινοβουλευτικός έλεγχος ασκείται είτε έκτακτα, με κλήση της Αρχής στη Βουλή από την διάσκεψη των Προέδρων (άρθρο 14 στ ε '), είτε τακτικά, με υποβολή εκ μέρους των Αρχών ετησίας έκθεσης στον Πρόεδρο της Βουλής, ο οποίος τη διαβιβάζει στην Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής. Η επιτροπή συντάσσει πόρισμα των συζητήσεών της για το έργο κάθε Αρχής και το υποβάλλει στον αρμόδιο Υπουργό και την αντίστοιχη Αρχή, ενώ καλούνται στις συζητήσεις ο Πρόεδρος και τα Μέλη της Αρχής.
- Η παρ. 4 του άρθρου 2 του Ν. 3051/02 προβλέπει ότι ο πρόεδρος της ανεξάρτητης αρχής έχει την ευθύνη λειτουργίας της σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις.
Ειδικότερα :
 - ❖ Εκπροσωπεί την ανεξάρτητη αρχή δικαστικώς και εξωδίκως .
 - ❖ Συντονίζει και κατευθύνει τις υπηρεσίες της.

⁴ Νόμος 3051/02

- ❖ Παρακολουθεί την εκτέλεση των αποφάσεων, πορισμάτων και οποιωνδήποτε άλλων πράξεων της αρχής.
 - ❖ Είναι ο διοικητικός Προϊστάμενος του προσωπικού της και ασκεί την επ' αυτού πειθαρχική εξουσία. Ο πρόεδρος της ανεξάρτητης αρχής μπορεί με απόφασή του να εξουσιοδοτεί μέλη ή άλλα όργανά της να υπογράφουν «με εντολή προέδρου» έγγραφα ή άλλες πράξεις της.
- Όσον αφορά στην επιλογή του προσωπικού των ανεξάρτητων αρχών το άρθρο 4 του Ν. 3051/02 **ορίζει ότι:** Το επιστημονικό και λοιπό προσωπικό κάθε ανεξάρτητης αρχής προσλαμβάνεται στις θέσεις που προβλέπονται στον κανονισμό της και επιλέγεται από την Αρχή με προκήρυξη και με τα κριτήρια και τη διαδικασία που ορίζεται σε αυτόν. Αν δεν υπάρχει σχετική πρόβλεψη, επιλέγεται σύμφωνα με τα κριτήρια και τη διαδικασία που η Αρχή καθορίζει στην προκήρυξη, τηρούνται δε οι αρχές της δημοσιότητας, της διαφάνειας, της αντικειμενικότητας και της αξιοκρατίας . Σε κάθε περίπτωση προηγείται δημόσια πρόσκληση και η επιλογή γίνεται από την Επιτροπή, της οποίας τη συγκρότηση και τη σύνθεση καθορίζει με απόφασή της η ανεξάρτητη αρχή. Στην επιτροπή μετέχουν τουλάχιστον ένα μέλος του ΑΣΕΠ και ένας καθηγητής Α.Ε.Ι.. Στις περιπτώσεις που προβλέπεται συνέντευξη, αυτή είναι δημόσια. Για την επιλογή ειδικού ή επιστημονικού προσωπικού η συνέντευξη είναι υποχρεωτική. Το επιστημονικό και λοιπό προσωπικό κάθε ανεξάρτητης αρχής είναι μόνιμο ή προσλαμβάνεται με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου ή με σύμβαση έμμισθης εντολής.
- Τα θέματα εσωτερικής λειτουργίας κάθε ανεξάρτητης αρχής ρυθμίζονται από Εσωτερικό Κανονισμό που εκδίδεται από την ίδια και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ο οποίος πρέπει να είναι σύμφωνος με τις διατάξεις του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (άρθρο 2 παρ. 7).
- Σχετικά με την άσκηση ενδίκων βοηθημάτων κατά των πράξεων των ανεξάρτητων διοικητικών αρχών καθώς και για την παράσταση και δικαστική εκπροσώπησή τους προβλέπουν οι παράγραφοι 8 και 9 του άρθρου 2 και η παράγραφος 8 του άρθρου 4 του νόμου :

Άρθρο 2 παρ. 8 «Κατά των εκτελεστών αποφάσεων των ανεξαρτήτων αρχών μπορεί να ασκηθεί αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας καθώς και οι προβλεπόμενες στο Σύνταγμα και τη νομοθεσία διοικητικές προσφυγές. Ένδικο βοηθήματα κατά των αποφάσεων των ανεξαρτήτων αρχών μπορεί να ασκεί και ο κατά περίπτωση αρμόδιος Υπουργός.

Άρθρο 2 παρ. 9 Οι ανεξάρτητες αρχές έχουν την ικανότητα να παρίστανται αυτοτελώς σε κάθε είδους δίκες που έχουν ως αντικείμενο πράξεις ή παραλείψεις τους.

Άρθρο 4 παρ. 8 Οι ανεξάρτητες αρχές εκπροσωπούνται δικαστικώς από μέλη του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους ή από τα μέλη της νομικής τους υπηρεσίας. Όταν εκδικάζονται ένδικο βοηθήματα ή μέσα Υπουργών, οι ανεξάρτητες αρχές εκπροσωπούνται από δικηγόρους παρ' Αρείω Πάγω εξειδικευμένους στο αντικείμενό τους, με απόφασή τους, με την οποία παρέχεται η σχετική πληρεξουσιότητα. Τα μέλη των ανεξαρτήτων αρχών και οι βοηθοί τους σε περίπτωση που διώκονται ή ενάγονται για πράξεις ή παραλείψεις κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, μπορούν να παρίστανται ενώπιον των δικαστηρίων με μέλη του «Νομικού Συμβουλίου του Κράτους».

- Επιπλέον, όσον αφορά στην εσωτερική λειτουργία της Αρχής, εκδόθηκαν :
 - ▲ Το Προεδρικό Διάταγμα 207/98 (ΦΕΚ 164/15-7-1998, Τευχ. Α ') «Οργάνωση της Γραμματείας της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και σύσταση οργανικών θέσεων», σύμφωνα με το οποίο καθορίζεται η διάρθρωση της Γραμματείας της Αρχής και τα καθήκοντα του Προϊσταμένου, καθώς και οι αρμοδιότητες των οργανικών μονάδων .
 - ▲ Η Υπουργική Απόφαση 006 «Κανονισμός Λειτουργίας της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα», σύμφωνα με την οποία καθορίζεται η αποστολή της Αρχής και η ευθύνη του Προέδρου της αναφορικά με τη λειτουργία της Γραμματείας.
- Τέλος, σύμφωνα με τον Ν. 2514/97⁵ η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, είναι η εθνική αρχή ελέγχου της Συνθήκης του Σένγκεν, υπό την έννοια ότι είναι αρμόδια για τον έλεγχο του Εθνικού Τμήματος

⁵ Νόμος 2514/97

του Πληροφοριακού Συστήματος Σένγκεν και για την διερεύνηση αν, από την επεξεργασία και τη χρήση των δεδομένων που έχουν καταχωρηθεί στο Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν, προσβάλλονται τα δικαιώματα του ενδιαφερόμενου προσώπου. Στο Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν καταχωρούνται πληροφορίες για καταζητούμενα ή ανεπιθύμητα άτομα και αναζητούμενα οχήματα, όπλα, έγγραφα και τραπεζογραμμάτια.

Από τις διατάξεις που αναφέρθηκαν πιο πάνω προκύπτει σαφώς η πρόθεση του Έλληνα νομοθέτη να ρυθμίσει όσο το δυνατόν πληρέστερα διάφορα θέματα σχετικά με τη λειτουργία ενός τόσο πρόσφατου στην Ελλάδα θεσμού όπως είναι η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων και γενικότερα οι Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές που κατοχυρώθηκαν συνταγματικά μόλις το έτος 2001.

Συνοψίζοντας, από τους παραπάνω νόμους και άρθρα προκύπτει, ότι πρωταρχική σημασία για τη λειτουργία της Αρχής αποτελεί η ανεξαρτησία της που στηρίζεται στη γραμματειακή αυτονομία και δημοσιονομική αυτοτέλεια, την προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία των μελών, την απαγόρευση διοικητικού ελέγχου και τον κοινοβουλευτικό έλεγχο του έργου της, ο οποίος αποτελεί και ένα από τα θεμέλια της δημοκρατικής της νομιμοποίησης. Η αρχή προστασίας προσωπικών δεδομένων στελεχωμένη από εξέχουσες προσωπικότητες και επιστήμονες αναγνωρισμένου κύρους, και προσωπικό επιλεγμένο σύμφωνα με τις αρχές της διαφάνειας, της αντικειμενικότητας και της αξιοκρατίας καλείται να ασκήσει με τον καλύτερο δυνατό και αμερόληπτο τρόπο το έργο της και να συμβάλει καθοριστικά στην περαιτέρω διαμόρφωση του νομοθετικού πλαισίου για την προστασία των προσωπικών δεδομένων ιδιαίτερα στα πλαίσια των τεχνολογικών εξελίξεων.

1.3 Σύνθεση της Αρχής

Η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων αποτελεί γνήσιο μοντέλο ανεξάρτητης αρχής. Συγκροτείται, σύμφωνα με το άρθρ.16 παρ.1 του Ν. 2472/97,

από έναν δικαστικό λειτουργό βαθμού Συμβούλου της Επικρατείας ή αντίστοιχου και άνω και έξι μέλη ως εξής:

- Έναν καθηγητή ή αναπληρωτή καθηγητή ΑΕΙ σε γνωστικό αντικείμενο του δικαίου.
- Έναν καθηγητή ή αναπληρωτή καθηγητή ΑΕΙ σε γνωστικό αντικείμενο της πληροφορικής.
- Έναν καθηγητή ή αναπληρωτή καθηγητή ΑΕΙ.
- Τρία πρόσωπα κύρους και εμπειρίας στον τομέα της προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Ο Πρόεδρος και τα Μέλη της Αρχής διορίζονται με ισάριθμους αναπληρωτές, οι οποίοι διαθέτουν τις αυτές ιδιότητες και προσόντα. Οι αναπληρωτές του Προέδρου και των μελών μετέχουν στις συνεδριάσεις της Αρχής χωρίς δικαίωμα ψήφου εκτός της περίπτωσης προσωρινής απουσίας ή κωλύματος του αντίστοιχου τακτικού. Με απόφασή του ο Πρόεδρος της Αρχής αναθέτει ειδικά καθήκοντα στους αναπληρωτές. Η θητεία του κάθε αναπληρωτή είναι ίση με τη θητεία του αντίστοιχου τακτικού μέλους, τα οποία διορίζονται με προεδρικό διάταγμα για τετραετή θητεία, που μπορεί να ανανεωθεί μια μόνο φορά. Κάνεις δεν μπορεί να υπηρετήσει συνολικά περισσότερο από οκτώ χρόνια.⁶

⁶ Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα Ετήσια έκθεση 1999

1.4 Γραμματεία - Οργάνωση της Αρχής.

Η Αρχή εξυπηρετείται από Γραμματεία που λειτουργεί σε επίπεδο Διευθύνσεως, σύμφωνα με το άρθρο 20 παρ. 1 του Ν.2472/97. Η υπηρεσιακή κατάσταση των υπαλλήλων της διέπεται από τις διατάξεις που ισχύουν εκάστοτε για τους δημόσιους διοικητικούς υπαλλήλους. Στη βάση της παρ. 2, του άρθρου 20 του Ν.2472/97, η διαίρεση της Γραμματείας σε τμήματα και οι επί μέρους αρμοδιότητες τούτων, ο αριθμός των θέσεων του προσωπικού κατά κλάδους και ειδικότητες και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια καθορίστηκαν με το Προεδρικό Διάταγμα που εκδόθηκε με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης, Οικονομικών και Δικαιοσύνης, ύστερα από εισήγηση της Αρχής. Στο Προεδρικό Διάταγμα 207/98 (ΦΕΚ 164/15-7-1998, Τευχ.Α') αναφέρονται (αρθρ.2) τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητες των οργανικών μονάδων της Αρχής⁷.

Πιο συγκεκριμένα, στο Προεδρικό Διάταγμα 207/98, καθορίζεται η διάρθρωση της Γραμματείας (αρθρ.1), η οποία συγκροτείται από τρία Τμήματα ως ακολούθως :

✚ Τμήμα Ελεγκτών, έχει ως βασικές αρμοδιότητες

- τη διενέργεια διοικητικών ελέγχων σε αρχεία,
- την επεξεργασία στοιχείων σε μορφή εισηγήσεων για την υποβοήθηση της έκδοσης κανονιστικών πράξεων σχετικά με τη ρύθμιση ειδικών, τεχνικών και λεπτομερειακών θεμάτων στα οποία αναφέρεται το νομοθετικό πλαίσιο για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα
- την υποβοήθηση της έκδοσης οδηγιών προς τον σκοπό της ενιαίας εφαρμογής των ρυθμίσεων
- ασχολείται με θέματα σχετικά με τη συνδρομή στους υπευθύνους επεξεργασίας για την κατάρτιση κωδίκων δεοντολογίας
- την εξέταση προσφυγών
- τη σύνταξη μελετών και την υποβολή εισηγήσεων
- την τήρηση και ενημέρωση των μητρώων της Αρχής και τη λήψη των αναγκαίων μέτρων για την ασφάλειά τους

⁷ Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα Ετήσια Έκθεση 1999

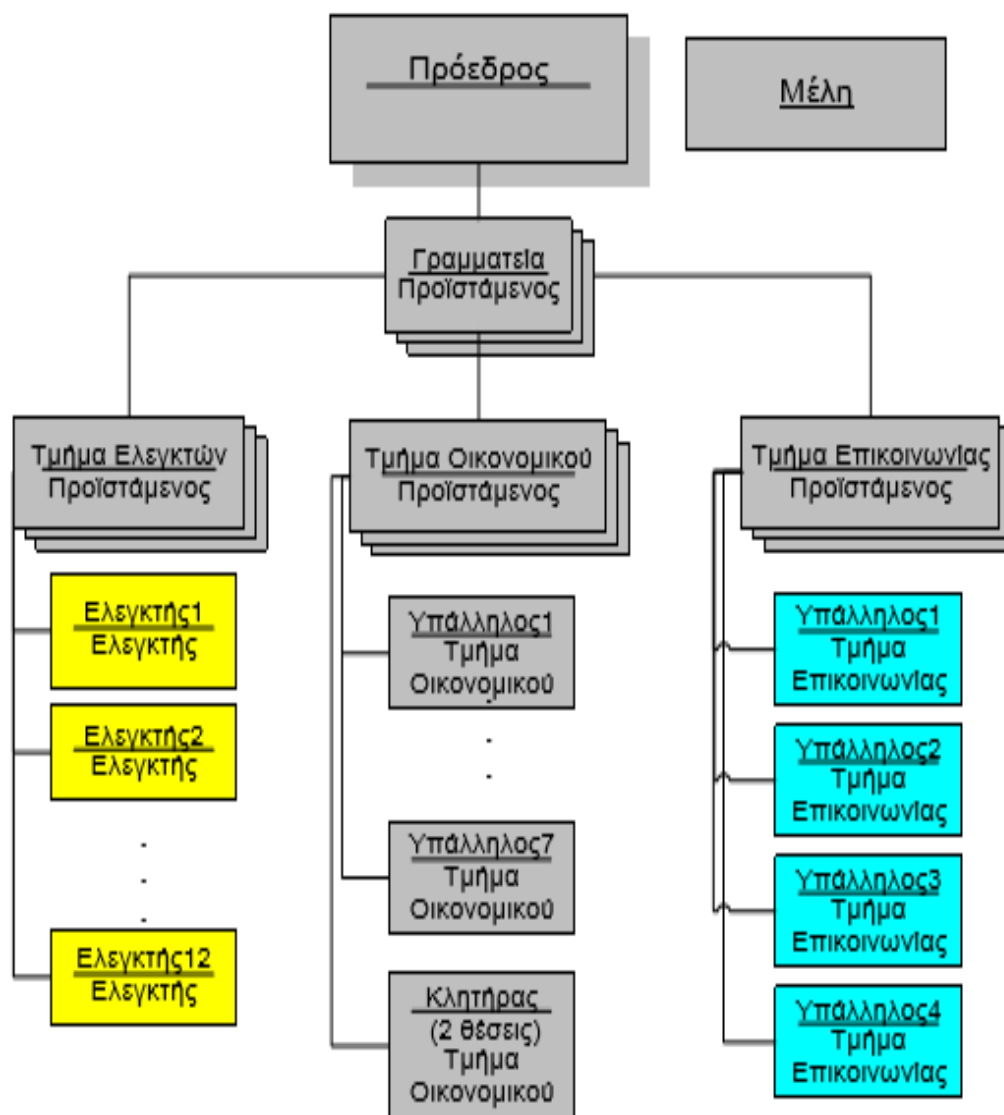
- την ενεργή συμμετοχή στην έκδοση αποφάσεων χορήγησης αδειών τήρησης αρχείων και επεξεργασιών.

✚ **Τμήμα Επικοινωνίας**, όπου συμπεριλαμβάνονται

- η συνδρομή της Αρχής στην άσκηση της επικοινωνιακής πολιτικής,
- η μέριμνα των δημοσίων σχέσεων
- η κατάρτιση ενημερωτικών φυλλαδίων, καταχωρήσεων στον τύπο, καθώς και ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών μηνυμάτων για την Αρχή
- η κατάρτιση ανακοινώσεων για τα δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων
- η μετάφραση κάθε είδους κειμένου
- η παρακολούθηση του τύπου
- η διοργάνωση ενημερωτικών, επιστημονικών ημερίδων, σεμιναρίων, συμποσίων και συνεδρίων
- η κατάρτιση, σε συνεργασία με το Τμήμα Ελεγκτών, τυποποιημένων εντύπων και αιτήσεις για την υποβολή γνωστοποιήσεων και την ενημέρωση από τους υπεύθυνους επεξεργασίας
- η δημιουργία και ενημέρωση βιβλιοθήκης.

✚ **Τμήμα Διοικητικών και Οικονομικών Υποθέσεων** έχει ως βασικές αρμοδιότητες

- τη γραμματειακή υποστήριξη της Αρχής
- την τήρηση πρωτοκόλλων, πρακτικών των συνεδριάσεων
- το χειρισμό θεμάτων υπηρεσιακής κατάστασης των μελών και του προσωπικού
- τη διαχείριση οικονομικών υποθέσεων
- την κατάρτιση του προϋπολογισμού
- την έκδοση εντολών πληρωμής και εκκαθάρισης αποδοχών και αποζημιώσεων
- την εκτίμηση και καταγραφή κάθε είδους αναγκών της Αρχής σε έπιπλα μηχανικό εξοπλισμό κ.λπ.
- την εκποίηση ή καταστροφή άχρηστου υλικού και εξοπλισμού
- τη διοικητική μέριμνα, καθαριότητα και τη φυσική ασφάλεια των εγκαταστάσεων της Αρχής.

Οργανόγραμμα της Αρχής

1.5 Αποστολή και αρμοδιότητες

Η προστασία των προσωπικών δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής αποτελεί θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα. Είναι συνταγματικά κατοχυρωμένη ανεξάρτητη Αρχή και έχει ως αποστολή της την εποπτεία της εφαρμογής του Ν. 2472/1997 και άλλων ρυθμίσεων που αφορούν στην προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα καθώς και την ενάσκηση των αρμοδιοτήτων που της ανατίθενται κάθε φορά. Ο Ν. 2472/1997 ενσωματώνει στο ελληνικό δίκαιο την ευρωπαϊκή οδηγία 95/46/EK που θέτει κανόνες για την προστασία των προσωπικών δεδομένων σε όλες τις χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων εξυπηρετείται από δική της Γραμματεία και έχει δικό της προϋπολογισμό.

Η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, σύμφωνα με το άρθρο 19 του Ν. 2472/1997, ασκεί μια σειρά **αρμοδιοτήτων**, οι οποίες μπορούν να διακριθούν σε τρεις τομείς:

- ♦ Διοικητικές - Ελεγκτικές αρμοδιότητες
- ♦ Κανονιστικές - Συμβουλευτικές αρμοδιότητες
- ♦ Επικοινωνία - Δημοσιοποίηση - Απολογισμός- Συνεργασίες

Διοικητικές - Ελεγκτικές αρμοδιότητες

Χορηγεί τις άδειες τήρησης αρχείων που προβλέπουν οι διατάξεις του παρόντος νόμου. Συγκεκριμένα χορηγεί τις ακόλουθες άδειες :

- *Άδεια συλλογής και επεξεργασίας ευαίσθητων δεδομένων*, (δηλ. σχετικών με τη φυλετική ή εθνική προέλευση, τα πολιτικά φρονήματα, τις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις, τη συμμετοχή σε ένωση, σωματείο και συνδικαλιστική οργάνωση, την υγεία, την κοινωνική πρόνοια και την ερωτική ζωή, καθώς και τα σχετικά με ποινικές διώξεις ή καταδίκες).
- *Άδεια διασύνδεσης αρχείων*, (όπου ως διασύνδεση ορίζεται η μορφή επεξεργασίας που συνίσταται στην δυνατότητα συσχέτισης των δεδομένων ενός αρχείου με δεδομένα αρχείου ή αρχείων που τηρούνται από άλλον ή

άλλους υπεύθυνους επεξεργασίας ή που τηρούνται από τον ίδιο υπεύθυνο επεξεργασίας για άλλο σκοπό).

- *Άδεια διασύνδεσης αρχείων*, (όπου ως διασύνδεση ορίζεται η μορφή επεξεργασίας που συνίσταται στην δυνατότητα συσχέτισης των δεδομένων ενός αρχείου με δεδομένα αρχείου ή αρχείων που τηρούνται από άλλον ή άλλους υπεύθυνους επεξεργασίας ή που τηρούνται από τον ίδιο υπεύθυνο επεξεργασίας για άλλο σκοπό).
- *Άδεια διασυννοριακής ροής δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα* (Η διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι ελεύθερη, ενώ η διαβίβαση προς χώρα που δεν ανήκει στην Ε.Ε. δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα τα οποία έχουν υποστεί ή πρόκειται να υποστούν επεξεργασία μετά τη διαβίβασή τους, επιτρέπεται ύστερα από άδεια της Αρχής. Η Αρχή παρέχει την άδεια μόνο εάν κρίνει ότι η εν λόγω χώρα εξασφαλίζει ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας).

- ❖ Καταγγέλλει τις παραβάσεις των διατάξεων του παρόντος νόμου στις αρμόδιες διοικητικές και δικαστικές αρχές.
- ❖ Σε περίπτωση οποιασδήποτε παράβασης που αναφέρεται στην επεξεργασία προσωπικών δεδομένων ή γενικά στην τήρηση αρχείου η Αρχή επιβάλλει στους υπεύθυνους επεξεργασίας ή στους τυχόν εκπροσώπους τους τις κυρώσεις του Νόμου 2472/97 ανεξάρτητα από τη φύση του αρχείου . Οι κυρώσεις μπορεί να είναι ποινικές, που διώκονται αυτεπάγγελτα ή ύστερα από μήνυση της Αρχής που ενεργεί και τη σχετική προανάκριση ή κυρίως οι ακόλουθες **διοικητικές κυρώσεις**:
 - Προειδοποίηση, με αποκλειστική προθεσμία για άρση της παράβασης .
 - Πρόστιμο
 - Προσωρινή ανάκληση άδειας
 - Οριστική ανάκληση άδειας
 - Καταστροφή αρχείου ή διακοπή επεξεργασίας και καταστροφή των σχετικών δεδομένων
- ❖ Εξετάζει παράπονα σχετικά με την εφαρμογή του νόμου και την προστασία

των δικαιωμάτων των αιτούντων, όταν αυτά θίγονται από την επεξεργασία δεδομένων, που τους αφορούν, και αιτήσεις, με τις οποίες ζητείται ο έλεγχος και η εξακρίβωση της νομιμότητας των επεξεργασιών αυτών και ενημερώνει τους αιτούντες για τις σχετικές ενέργειές της.

- ❖ Ενεργεί αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν καταγγελίας διοικητικούς ελέγχους σε κάθε αρχείο . Έχει προς τούτο δικαίωμα προσβάσεως στα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και συλλογής κάθε πληροφορίας για τους σκοπούς του ελέγχου.
- ❖ Αναθέτει σε μέλος ή μέλη της τη διενέργεια διοικητικών εξετάσεων.

Κανονιστικές - Συμβουλευτικές αρμοδιότητες

- Εκδίδει οδηγίες προς τον σκοπό ενιαίας εφαρμογής των ρυθμίσεων που αφορούν την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.
- Εκδίδει κανονιστικές πράξεις για τη ρύθμιση ειδικών, τεχνικών και λεπτομερειακών θεμάτων, στα οποία αναφέρεται ο νόμος 2472/97.
- Απευθύνει συστάσεις και υποδείξεις στους υπεύθυνους επεξεργασίας ή τους τυχόν εκπροσώπους τους και δίδει κατά την κρίση της δημοσιότητα σε αυτές .
- Γνωμοδοτεί για κάθε ρύθμιση που αφορά την επεξεργασία και προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.
- Εξετάζει προσφυγές, αιτήματα, ερωτήσεις.

Επικοινωνία – Δημοσιοποίηση - Απολογισμός- Συνεργασίες

- ✘ Επικοινωνεί με το κοινό στους χώρους της, καθώς και μέσω τηλεφώνου, φαξ, ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.
- ✘ Δημιουργεί ενημερωτικό υλικό σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή .
- ✘ Υλοποιεί ενημερωτικά σεμινάρια και διοργανώνει γεγονότα -εκδηλώσεις σε θέματα προστασίας των προσωπικών δεδομένων και συμμετέχει σε συνέδρια επί θεμάτων αρμοδιότητάς της .

- ❖ Παρακολουθεί τα δημοσιεύματα των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης για θέματα που αφορούν τις δραστηριότητές της και καταρτίζει και προωθεί δελτία τύπου στον έντυπο και ηλεκτρονικό Τύπο.
- ❖ Δημιουργεί και τηρεί βιβλιοθήκη με τίτλους από τη διεθνή και ελληνική βιβλιογραφία, αρχείο ενημερωτικών εντύπων για θέματα της αρμοδιότητάς της και αρχείο αποφάσεων και εισηγήσεων των οργάνων στα οποία συμμετέχει ως μέλος.
- ❖ Καλεί και επικουρεί τα επαγγελματικά σωματεία και τις λοιπές ενώσεις φυσικών ή νομικών προσώπων που διατηρούν αρχεία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην κατάρτιση κωδίκων δεοντολογίας για την αποτελεσματικότερη προστασία της ιδιωτικής ζωής και των εν γένει δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών των φυσικών προσώπων στον τομέα της δραστηριότητάς τους.
- ❖ Επικοινωνεί με αντίστοιχες Αρχές του εξωτερικού, με αρμόδια όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, άλλους διεθνείς οργανισμούς και όργανα που προβλέπονται από διεθνείς συμβάσεις καθώς και δημόσιες υπηρεσίες και οργανισμούς του εσωτερικού.

Ειδικότερα, η Αρχή συμμετέχει ως μέλος στα παρακάτω όργανα

- Κοινή Αρχή Ελέγχου Σένγκεν,
- Κοινή Εποπτική Αρχή ΕΥΡΩΠΟΛ και
- Επιτροπή του άρθρου 29 της οδηγίας 95/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

Συμμετέχει επίσης :

- Στην Ομάδα Εργασίας σε θέματα Τηλεπικοινωνιών του Βερολίνου
- Στην Ομάδα Διαχείρισης Διακρατικών Υποθέσεων (Workshop Complaint Group)

Οι αρμοδιότητες τύπου Σένγκεν της Αρχής : Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων είναι επίσης η εθνική αρχή ελέγχου του Σένγκεν υπό την έννοια ότι είναι αρμόδια για τον έλεγχο του Εθνικού Τμήματος του Πληροφοριακού Συστήματος Σένγκεν. Η αρμοδιότητα αυτή προκύπτει από το άρθρο 114 της Σύμβασης Εφαρμογής της Συμφωνίας Σένγκεν (ΣΕΣ) που κυρώθηκε με το Ν. 2514/97. Σύμφωνα με το άρθρο 114 ΣΕΣ «κάθε Συμβαλλόμενο Μέρος ορίζει αρχή ελέγχου, η οποία είναι αρμόδια,

σύμφωνα με το αντίστοιχο εθνικό δίκαιο να ασκεί ανεξάρτητο έλεγχο του αρχείου του εθνικού τμήματος του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν και να διερευνά αν, από την επεξεργασία και τη χρήση των δεδομένων που έχουν καταχωρηθεί στο Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν, δεν προσβάλλονται τα δικαιώματα του ενδιαφερομένου προσώπου» .

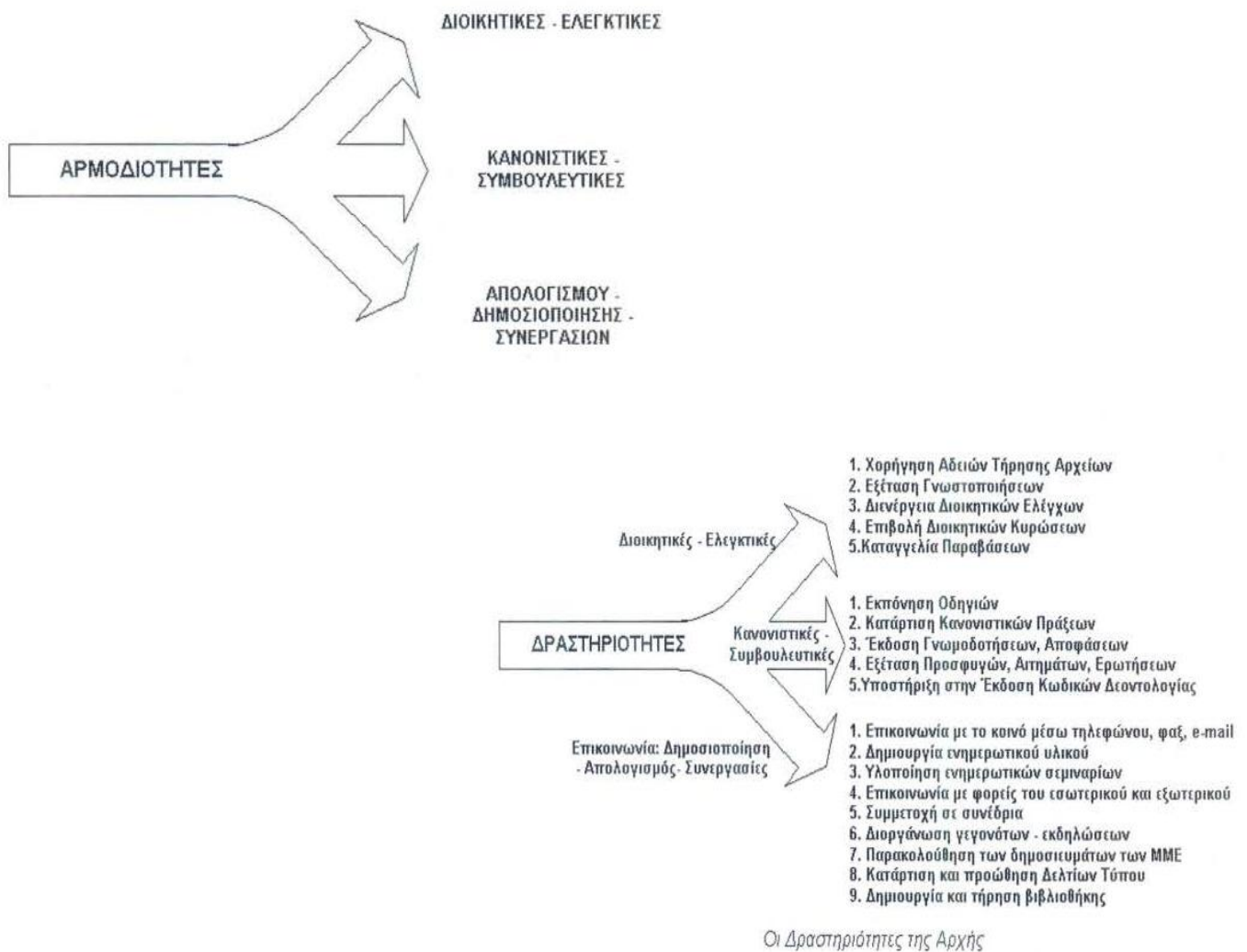
Το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν 11(Schengen Information System - SIS) που έχει δημιουργηθεί βάσει της ΣΕΣ (τίτλος IV) είναι ένα κοινό σύστημα πληροφοριών στο οποίο καταχωρούνται πληροφορίες για καταζητούμενα ή ανεπιθύμητα άτομα και αναζητούμενα · οχήματα, όπλα, έγγραφα και τραπεζογραμμάτια. Η επεξεργασία των δεδομένων αυτών γίνεται βάσει συγκεκριμένων αυστηρών προϋποθέσεων που ορίζονται στη Σύμβαση, από τα εθνικά τμήματα του SIS (Γραφεία SIRENE) με την υποστήριξη της Τεχνικής Υπηρεσίας Υποστηρίξεως του SIS, που εδρεύει στο Στρασβούργο. Στα πλαίσια αυτής της αρμοδιότητας η Αρχή χορηγεί άδεια για τη λειτουργία του Αρχείου του Εθνικού Πληροφοριακού Συστήματος Schengen (N.SIS 12 – National Schengen Information System) επί τη βάσει του άρθρου 7 του Ν. 2472/97 σύμφωνα με το οποίο απαιτείται άδεια για τη συλλογή και επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων όπως αυτά που περιέχονται στο προαναφερόμενο αρχείο.

Το N.SIS είναι ένα πλήρως κατανεμημένο πληροφοριακό σύστημα που λειτουργεί μόνο στα κτίρια του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης. Δεν υπάρχει άμεση σύνδεση του συστήματος με το Διαδίκτυο. Συνοπτικά οι αρμοδιότητες τύπου Σένγκεν της Αρχής είναι :

- ❑ Ο έλεγχος του Εθνικού Τμήματος του Πληροφοριακού Συστήματος Σένγκεν, και
- ❑ Η χορήγηση άδειας για τη λειτουργία του Αρχείου του Εθνικού Πληροφοριακού Συστήματος Σένγκεν.

- ❖ Ανακοινώνει στη Βουλή παραβάσεις των ρυθμίσεων που αφορούν την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.
- ❖ Συντάσσει κάθε χρόνο έκθεση για την εκτέλεση της αποστολής της κατά το προηγούμενο ημερολογιακό έτος. Στην έκθεση επισημαίνονται και οι τυχόν

ενδεικνυόμενες νομοθετικές μεταβολές στον τομέα της προστασίας του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Η έκθεση υποβάλλεται από τον Πρόεδρο της Αρχής στον Πρόεδρο της Βουλής και τον Πρωθυπουργό και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως με ευθύνη της Αρχής, η οποία μπορεί να δώσει και άλλου είδους δημοσιότητα στην έκθεση.⁸

⁸ Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα 1999

1.6 Οικονομικά Στοιχεία

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, ως ανεξάρτητη δημόσια Αρχή, έχει δικό της προϋπολογισμό, ο οποίος εγγράφεται υπό ίδιο φορέα στον προϋπολογισμό του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2 του ν. 3051/2002, που αφορά «Συνταγματικά κατοχυρωμένες ανεξάρτητες Αρχές, τροποποίηση και συμπλήρωση του συστήματος προσλήψεων στο δημόσιο τομέα και συναφείς ρυθμίσεις», τον προϋπολογισμό της Αρχής εισηγείται στον Υπουργό Οικονομικών ο Πρόεδρός της, ο οποίος σύμφωνα και με τις κείμενες διατάξεις είναι και ο διατάκτης των δαπανών της. Κατά το οικονομικό έτος 2015, ο προϋπολογισμός της υπηρεσίας διαμορφώθηκε στο ποσό του ενός εκατομμυρίου επτακοσίων πενήντα εννέα χιλιάδων ευρώ (1.759.000 €) κατά 74.000 €, μειωμένος, κατά περίπου 4% σε σύγκριση με τον τελικά διαμορφωμένο προϋπολογισμό του έτους. Ο εγκεκριμένος προϋπολογισμός της υπηρεσίας για το έτος 2016 ανέρχεται στο ποσό των δύο εκατομμυρίων εξήντα οκτώ χιλιάδων ευρώ (2.068.000 €).⁹

⁹ <http://www.dpa.gr/>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ) και πρόσβαση τρίτων σε έγγραφα που κατέχουν Δημόσιες Αρχές

2.1 Η κατοχύρωση δύο νέων δικαιωμάτων

(Προστασία προσωπικών δεδομένων – δικαίωμα πρόσβασης στα διοικητικά έγγραφα)

Η **προστασία των προσωπικών δεδομένων**, ή αλλιώς το δικαίωμα πληροφοριακού αυτοκαθαρισμού, αποτελεί ένα σχετικά νέο δικαίωμα. Εντοπίζεται αρχικά μέσα στη σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης με αριθμό 108/1981 που έχει ως αντικείμενο της την προστασία του ατόμου από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα και τη γνωστή απόφαση του γερμανικού Ομοσπονδιακού Συνταγματικού Δικαστηρίου του 1983 σχετικά με την απογραφή του πληθυσμού (Volkszählungsurteil), κατοχυρώνεται πλήρως όμως με την Οδηγία 95/46/EΚ που ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με τις διατάξεις του Ν 2472/1997. Βέβαια μετά από τη συνταγματική αναθεώρηση του 2001, η προστασία των προσωπικών δεδομένων «συνταγματοποιήθηκε» με τη διάταξη του άρθρου 9Α Συντ. Είναι χαρακτηριστική λοιπόν η συμβολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης που με το δίκαιο της προσπαθεί να προστατέψει τα θεμελιώδη δικαιώματα, ωθώντας τους νομοθέτες της κάθε χώρας στο να θεσπίσουν νομοθεσίες και έπειτα συνταγματικές ρυθμίσεις

Ως «νέο» εμφανίζεται και **το δικαίωμα πρόσβασης στα διοικητικά έγγραφα**. Προστίθεται για πρώτη φορά στο άρθρο 10 παρ. 3 του Συντ. του 1975, το οποίο προέβλεπε ότι η «αρμόδια αρχή υποχρεούται να απαντά σε αίτηση πληροφοριών , εφόσον αυτό προβλέπεται από το νόμο». Πρόκειται για μια «ατελή» κατοχύρωση του δικαιώματος πρόσβασης στα έγγραφα. Αρχικά, γινόταν λόγος για τη παροχή των πληροφοριών και όχι για τη πρόσβαση στα έγγραφα και δεύτερον, ο όρος της ύπαρξης νομοθετικής ρύθμισης καθόριζε τις υποχρεώσεις των διοικητικών

αρχών. Υπήρξε λοιπόν ένα δικαίωμα που λειτουργούσε «υπό όρους», το οποίο πληρώθηκε με το άρθρο 16 του Ν 1599/1986 για το δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα του δημοσίου, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και των νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου του δημοσίου τομέα. Έπειτα ακολούθησε η ισχύουσα διάταξη του άρθρου 5 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (Ν 2690/1999), που αποτελεί την βασική διάταξη του δικαιώματος πρόσβασης στα διοικητικά έγγραφα.

Η θεσμική «πορεία» του συγκεκριμένου δικαιώματος ολοκληρώθηκε με την αναθεώρηση του συντάγματος το 2001, η οποία τροποποίησε το άρθρο 10 παρ. 3, κατοχύρωσε το δικαίωμα χωρίς όρους και το εξόπλισε με εγγυήσεις για την ορθή τήρηση του. Με βάση τη διάταξη αυτή, η αρμόδια αρχή έχει την υποχρέωση να απαντά στα αιτήματα για παροχή πληροφοριών και χορήγηση εγγράφων, μέσα σε ορισμένη προθεσμία. Σε περίπτωση όμως άπρακτης παρόδου της νόμιμης προθεσμίας ή παράνομης άρνησης, εκτός λοιπών από κυρώσεις και έννομες συνέπειες, καταβάλλεται και ειδική χρηματική ικανοποίηση στον αιτούντα.

Τόσο η προστασία των προσωπικών δεδομένων όσο και η πρόσβαση στα διοικητικά έγγραφα αποτελούν αναπόσπαστα στοιχεία ενός σύγχρονου κράτους δικαίου. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι δεν δημιουργήθηκαν νέα, δύσκολο να λυθούν, νομικά ζητήματα, με κυριότερο από αυτά την οριοθέτηση του πεδίου εφαρμογής τους και την επίλυση των συγκρούσεων μεταξύ τους όταν υποβάλλεται αίτημα για τη χορήγηση διοικητικών εγγράφων που περιέχουν προσωπικά δεδομένα τρίτων προσώπων. Στο συγκεκριμένο σημείο εύλογο είναι να αναφερθούν ορισμένα ερωτήματα που έθεσε ο νομικός Βλαχόπουλος Σ. στο σύγγραμμά του, τα οποία είναι τα εξής: «Τί θα μπορούσε να γίνει στις περιπτώσεις αυτές; Θα δοθεί ή όχι το αιτούμενο διοικητικό έγγραφο; Πώς θα οριοθετηθεί το πεδίο εφαρμογής, αφενός, του άρθρου 9Α και, αφετέρου, του άρθρου 10 παρ. 3 Συντ; Σε ποιές περιπτώσεις η «πλάστιγγα» γέρνει υπέρ της προστασίας προσωπικών δεδομένων και σε ποιες υπέρ του δικαιώματος πρόσβασης στα διοικητικά έγγραφα; Πότε και υπό ποιές προϋποθέσεις η διοίκηση υποχρεούται να χορηγήσει ένα διοικητικό έγγραφο που περιέχει προσωπικά δεδομένα ενός τρίτου προσώπου; Ποιά τα κριτήρια με τα οποία θα αποφασίσει σχετικά ο εφαρμοστής του δικαίου, δηλαδή αρχικά η διοικητική αρχή και στη συνέχεια ο δικαστής; Υπάρχουν τρόποι για να ικανοποιηθούν ταυτόχρονα και τα δύο δικαιώματα, στο πρότυπο της «πρακτικής εναρμόνισης» και της «εύθετης εξισορρόπησης» αντίρροπων συνταγματικών διατάξεων;»

Η απάντηση σε όλα τα παραπάνω ερωτήματα κάθε άλλο παρά εύκολη είναι, όπως άλλωστε αποδείχτηκε και στην πράξη. Καταρχάς και επειδή σκοπός μιας έννομης τάξης είναι το να αποφευχθούν οι διάφορες συγκρούσεις μεταξύ των δικαιωμάτων, σε όσες περιπτώσεις μπορεί να αποφευχθεί μια τέτοια σύγκρουση με ταυτόχρονη ικανοποίηση και των δύο δικαιωμάτων, θα πρέπει να ακολουθείται αυτή η οδός με βάση την αρχή της «πρακτικής εναρμόνισης». Έτσι, όταν το έγγραφο που έχει ζητηθεί περιέχει προσωπικά δεδομένα τρίτων προσώπων που δεν ενδιαφέρουν όμως τον αιτούντα, τότε δύναται να χορηγηθεί το έγγραφο με την αφαίρεση των προσωπικών δεδομένων που δεν είναι σημαντικά για τον αιτούντα. Από εκεί και πέρα ωστόσο και επειδή σε πολλές περιπτώσεις αυτό που ενδιαφέρει τον αιτούντα είναι η γνώση των προσωπικών δεδομένων που έχει ένα τρίτο πρόσωπο, θα πρέπει, με βάση τη θεμελιώδη παραδοχή της ισοδυναμίας όλων των συνταγματικών διατάξεων, να γίνει δεκτό ότι κανένα από τα δύο δικαιώματα δεν υπερισχύει από το άλλο. Συνεπώς, σε άλλες περιπτώσεις θα πρέπει να χορηγείται ένα έγγραφο παρόλο που περιέχει προσωπικά δεδομένα τρίτων προσώπων, ενώ σε άλλες περιπτώσεις το θεμελιώδες δικαίωμα του πληροφοριακού αυτοκαθαρισμού αποτελεί εμπόδιο στη χορήγηση του εγγράφου αυτού παρά την ύπαρξη ευλόγου ενδιαφέροντος, ή ακόμη και εννόμου συμφέροντος, στο πρόσωπο του αιτούντος τη χορήγησή του.

Πως θα κριθεί τότε το πια νομοθεσία θα επιλεγθεί, πότε δηλαδή πρέπει να χορηγήσει το αιτούμενο διοικητικό έγγραφο και πότε πρέπει να αρνηθεί τη χορήγησή του βάση της προστασίας των προσωπικών δεδομένων; Στο ερώτημα αυτό απαντά ο νομικός Βλαχόπουλος Σ. και αναφέρει ότι: «Θα βασιστεί στη νομοθεσία για την πρόσβαση στα διοικητικά έγγραφα (κυρίως το άρθρο 5 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας) ή στη νομοθεσία περί προστασίας προσωπικών δεδομένων (στον Ν 2472/1997); Η δυσκολία έγκειται στο ότι πρόκειται για δύο τυπικά ισοδύναμες νομοθεσίες, οι οποίες δεν τελούν σε σχέση ειδικού και γενικού μεταξύ τους και θεσπίστηκαν χωρίς να λαμβάνουν υπόψη η μία την άλλη, σαν να πρόκειται για δύο «ξένους» που δεν πρόκειται ποτέ να συναντηθούν. Συνεπώς, το πρόβλημα μετατίθεται στον εφαρμοστή του δικαίου, ο οποίος καλείται να συνεφαρμόσει και τις δύο νομοθεσίες και να οδηγηθεί στις βέλτιστες πρακτικές λύσεις, ακολουθώντας τις προαναφερθείσες συνταγματικές παραδοχές περί ισοδυναμίας και εύθετης εξισορρόπησης των δύο δικαιωμάτων. Τον ρόλο αυτόν ανέλαβε η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού

Χαρακτήρα και με τη γνωμοδότηση της Ολομέλειάς της υπ' αριθ. 6/2013, επιχείρησε να χαράξει τη «χρυσή τομή» μεταξύ δύο δικαιωμάτων».

Πρέπει όμως να τονισθεί και κάτι που δεν είναι ίσως ευρέα γνωστό: Η σχέση μεταξύ των δύο δικαιωμάτων δεν είναι μόνον αντιθετική και «συγκρουσιακή». Υπάρχει και ένα ευρύ πεδίο όπου τα δύο δικαιώματα «συναντώνται» και το δίκαιο των προσωπικών δεδομένων ενισχύει το δικαίωμα πρόσβασης στα διοικητικά έγγραφα. Πρόκειται για το δικαίωμα πρόσβασης του υποκειμένου στα δεδομένα του, το οποίο αποτελεί θεμελιώδη αρχή του δικαίου των προσωπικών δεδομένων και κατοχυρώνεται στο άρθρο 12 του Ν 2472/1997. Όταν ο δικαιούμενος ζητάει πρόσβαση σε ένα διοικητικό έγγραφο που περιέχει δικά του προσωπικά του δεδομένα, τότε το δικαίωμα πληροφοριακού αυτοκαθορισμού αποτελεί, μαζί με το δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα, πρόσθετη θεμελίωση για την αποδοχή του αιτήματος. Οπότε δεν είναι τυχαίο ότι μετά από αιτήματα των υποκειμένων των δεδομένων για πρόσβαση στα έγγραφα που τους αφορούσαν, ο πολίτης απέκτησε για πρώτη φορά πρόσβαση σε έγγραφα όπως στα γραπτά του σε διαγωνιστικές διαδικασίες και πέτυχε ρωγμές σε διαχρονικά κρατικά απόρρητα, όπως για παράδειγμα των πρακτικών του Υπουργικού Συμβουλίου, ενισχύοντας έτσι, εκτός από την υποκειμενική του θέση, και τη διαφάνεια της κρατικής δράσης.¹⁰

2.1.1 Η «διάσπαρτη» νομοθεσία της πρόσβασης στα διοικητικά έγγραφα

Η πρώτη νομοθετική κατοχύρωση του δικαιώματος πρόσβασης στα διοικητικά έγγραφα απαντάται γενικά στο άρθρο 16 του Ν 1599/1986. Οι ρυθμίσεις του συγκεκριμένου άρθρου επαναλήφθηκαν, με ορισμένες αλλαγές, με το άρθρο 5 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας Ν 2690/1999 που αποτελεί πλέον την βασική διάταξη του δικαιώματος πρόσβασης στα διοικητικά έγγραφα. Μέχρι πρότινος όμως, το άρθρο 16 του Ν 1599/1986 διατήρησε τη σημασία του, γιατί αναφέρεται γενικώς στα έγγραφα του «δημοσίου τομέα» και συνέχισε έτσι, να εφαρμόζεται στα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου του δημόσιου τομέα. Ωστόσο, με το άρθρο 7 παρ. 1 του Ν 4325/2015 ορίστηκε ότι, μεταξύ άλλων, και το άρθρο 5 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας εφαρμόζεται «αναλόγως στα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου (ΝΠΙΔ) που ανήκουν στο κράτος ή επιχορηγούνται τακτικώς, σύμφωνα με τις κείμενες

¹⁰ ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ

Διαφάνεια της κρατικής δράσης και προστασία προσωπικών δεδομένων. Τα όρια της μεταξύ αποκάλυψης και απόκρυψης στην εκτελεστική εξουσία 2007 σελίδα 113

διατάξεις από κρατικούς πόρους κατά 50% τουλάχιστον του ετήσιου προϋπολογισμού τους, στα ΝΠΙΔ και τις Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμούς (ΔΕΚΟ) του Κεφαλαίου Α΄ του Ν 3429/2005, καθώς και στα νομικά πρόσωπα και τις επιχειρήσεις των ΟΤΑ, εντός ή εκτός της Γενικής Κυβέρνησης».

Η ογκώδη νομοθεσία που χαρακτηρίζει την ελληνική έννομη τάξη, δεν θα μπορούσε να αφήσει ανέπαφο ούτε το δίκαιο πρόσβασης στα διοικητικά έγγραφα. Παράλληλα προς το άρθρο 5 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας ισχύουν πολλές άλλες διατάξεις για ειδικότερους τομείς της διοικητικής δράσης. Οι ειδικές αυτές διατάξεις που κατισχύουν της γενικής διάταξης του άρθρου 5 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας είναι μάλιστα τόσες πολλές, που ήταν αναγκαία η έκδοση του ΠΔ 28/2015 Κωδικοποίηση διατάξεων για την πρόσβαση σε δημόσια έγγραφα και στοιχεία. Από το προεδρικό αυτό διάταγμα προκύπτει ότι ειδικές διατάξεις για την πρόσβαση στα διοικητικά έγγραφα υφίστανται για παράδειγμα για την πρόσβαση στα γενικά αρχεία του Κράτους, στα αρχεία του Πρωθυπουργού, των Υπουργών και των Υφυπουργών, στα πρακτικά των περιφερειακών και δημοτικών συμβουλίων, δεδομένα της φορολογικής διοίκησης, στα περιβαλλοντικά στοιχεία, στα κτηματολογικά στοιχεία, στο κεντρικό ηλεκτρονικό μητρώο των δημοσίων συμβάσεων και στα ιατρικά αρχεία.¹¹

2.1.2 Οι κατευθυντήριες αρχές της οριοθέτησης

Δεν υπάρχει ιεραρχική σχέση μεταξύ της πρόσβασης στα διοικητικά έγγραφα και της προστασίας των προσωπικών δεδομένων. Τόσο η νομοθεσία για την προστασία των προσωπικών δεδομένων Ν 2472/1997 όσο και η νομοθεσία για την πρόσβαση στα διοικητικά έγγραφα (άρθρο 5 Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και όλες οι ειδικότερες διατάξεις στα κατ' ιδίαν πεδία του διοικητικού πεδίου) αξιώνουν εξίσου εφαρμογή χωρίς να αντιτίθεται η μια με την άλλη. Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, με την υπ' αριθμ. 6/2013 γνωμοδότησή της, οριοθέτησε το πεδίο εφαρμογής των συγκρουόμενων δικαιωμάτων με παράλληλη εφαρμογή, κατά περίπτωση, των δύο νομοθεσιών. Εδώ έπαιξε σημαντικό ρόλο η βασική διάκριση του δικαίου της προστασίας προσωπικών δεδομένων μεταξύ «απλών» και «ευαίσθητων» προσωπικών δεδομένων.

¹¹ ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ

Διαφάνεια της κρατικής δράσης και προστασία προσωπικών δεδομένων. Τα όρια της μεταξύ αποκάλυψης και απόκρυψης στην εκτελεστική εξουσία 2007 σελίδα 116

♦ Τα απλά δεδομένα

Σε αυτή της τη γνωμοδότησή και όσον αφορά τα απλά δεδομένα, η Αρχή στηρίχθηκε στο άρθρο 5 του Ν 2472/1997, το οποίο, πέρα από την περίπτωση της συγκατάθεσης του υποκειμένου των απλών δεδομένων, επιτρέπει κατ' εξαίρεση την επεξεργασία τους και όταν η «επεξεργασία είναι αναγκαία για τν εκπλήρωση υποχρεώσεως του υπεύθυνου επεξεργασίας, η οποία επιβάλλεται από το νόμο». Σύμφωνα λοιπόν με την Αρχή, τέτοια «υποχρέωση του υπευθύνου επεξεργασίας προβλέπεται από τη διάταξη του άρθρου 5 ΚΔΔ για το δικαίωμα πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα, υπό τις προϋποθέσεις που η εν λόγω διάταξη θέτει». Επομένως, το εάν θα γίνει δεκτό ή όχι το αίτημα πρόσβασης στα διοικητικά έγγραφα με απλά δεδομένα τρίτων προσώπων, θα κριθεί αποκλειστικά με βάση τις ουσιαστικές προϋποθέσεις που θέτει το άρθρο 5 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας γενικά για την πρόσβαση στα διοικητικά έγγραφα.

Πρώτη ουσιαστική προϋπόθεση είναι η ύπαρξη ευλόγου ενδιαφέροντος στο πρόσωπο του αιτούντος την πρόσβαση. Η αναγκαιότητα ύπαρξης ευλόγου ενδιαφέροντος στο πρόσωπο του αιτούντος, προκύπτει από τη γραμματική διατύπωση του άρθρου 5 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας («Κάθε ενδιαφερόμενος έχει το δικαίωμα...») και έχει γίνει δεκτή από τη νομολογία ήδη υπό το καθεστώς του άρθρου 16 του Ν 1599/1986. Το πότε έχουμε «εύλογο ενδιαφέρον» είναι κάτι που πρέπει να κριθεί εκείνη τη στιγμή με βάση τα δεδομένα της κάθε περίπτωσης. Πάντως, η Αρχή στην υπ' αριθ. 6/2013 γνωμοδότησή της προέβη σε μια ερμηνεία της έννοιας του ευλόγου ενδιαφέροντος, δεχόμενη ότι ως τέτοιο «δεν νοείται το ενδιαφέρον κάθε πολίτη για την εύρυθμη άσκηση των γενικών καθηκόντων μιας υπηρεσίας και την τήρηση των νόμων, αλλά εκείνο το οποίο προκύπτει, κατά τρόπο αντικειμενικό, από την ύπαρξη μιας συγκεκριμένης, προσωπικής έννομης σχέσης συνδεόμενης με το περιεχόμενο των διοικητικών στοιχείων στα οποία ζητείται η πρόσβαση». Ειδικό έννομο συμφέρον και όχι απλά εύλογο ενδιαφέρον απαιτείται για την πρόσβαση στα ιδιωτικά έγγραφα, τα οποία φυλάσσονται στις δημόσιες υπηρεσίες. Επίσης γίνεται γενικώς δεκτό ότι ιδιωτικά έγγραφα που χρησιμοποιήθηκαν η λήφθηκαν υποψήφια τον καθορισμό της διοικητικής δράσης ή τη διαμόρφωση γνώμης ή κρίσης διοικητικού οργάνου, δεν θεωρούνται πλέον ιδιωτικά αλλά δημόσια, με συνέπεια να αρκεί το εύλογο ενδιαφέρον και να μην απαιτείται έννομο ενδιαφέρον για την πρόσβαση σε αυτά.

Η συνηθέστερη περίπτωση πρόσβασης σε διοικητικά έγγραφα με προσωπικά δεδομένα τρίτων προσώπων απαντάται στις δημόσιες διαγωνιστικές διαδικασίες, στις οποίες οι μη επιτυχόντες υποψήφιοι αιτούνται πρόσβαση στον φάκελο των επιτυχόντων συνυποψήφιων τους προκειμένου να ασκήσουν τα προβλεπόμενα ένδικα και εξώδικα βοηθήματα. Στις περιπτώσεις αυτές, το εύλογο ενδιαφέρον είναι προφανές και τα σχετικά αιτήματα πρόσβασης πρέπει να γίνονται δεκτά. Εξάλλου, ως εύλογο θα πρέπει να χαρακτηριστεί και το ενδιαφέρον του καταγγέλλοντος να λάβει γνώση του πορίσματος της καταγγελίας του, η άποψη αυτή επιβεβαιώνεται και από διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας.

Όσον αφορά τους λόγους για τους οποίους η διοίκηση μπορεί να αρνηθεί τη χορήγηση ενός διοικητικού εγγράφου, το δικαίωμα γνώσης των διοικητικών εγγράφων «δεν υφίσταται στις περιπτώσεις που το έγγραφο αφορά την ιδιωτική ή οικογενειακή ζωή τρίτου, ή αν παραβλάπτεται απόρρητο το οποίο προβλέπεται από ειδικές διατάξεις. Η αρμόδια διοικητική αρχή μπορεί να αρνηθεί την ικανοποίηση του δικαιώματος τούτου αν το έγγραφο αναφέρεται στις συζητήσεις του Υπουργικού Συμβουλίου, ή αν η ικανοποίηση του δικαιώματος αυτού είναι δυνατόν να δυσχεράνει ουσιωδώς την έρευνα δικαστικών, διοικητικών, αστυνομικών ή στρατιωτικών αρχών σχετικώς με την εκτέλεση εγκλήματος ή διοικητικής παράβασης» (άρθρο 5 παρ. 3 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας).

Από τις παραπάνω εξαιρέσεις, αυτή που αφορά περισσότερο την προστασία των προσωπικών δεδομένων, είναι η περίπτωση του εγγράφου που σχετίζεται με «την ιδιωτική ή οικογενειακή ζωή τρίτου». Πιο σωστό θα ήταν πάντως είναι να δεχθούμε ότι το άρθρο 5 παρ. 3 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας δεν θεσπίζει απόλυτο κώλυμα πρόσβασης στα έγγραφα που αναφέρονται στην ιδιωτική ή οικογενειακή ζωή τρίτων προσώπων, αφού μια τέτοια απόλυτη απαγόρευση θα ήταν αντισυνταγματική. Αν σκεφθεί κανείς την ιδιωτική ή οικογενειακή ζωή των προσώπων που έχουν σημαντικά αξιώματα και τις περιπτώσεις όπου η πρόσβαση σε έγγραφα με αναφορές στην ζωή τρίτων προσώπων, είναι απολύτως απαραίτητη για την άσκηση ενδίκου βοηθήματος και συνακόλουθα για την άσκηση του συνταγματικού δικαιώματος της δικαστικής προστασίας (άρθρο 20 παρ. 1 Συντ). Όλα αυτά ισχύουν και για το «απόρρητο το οποίο προβλέπεται από ειδικές διατάξεις». Περαιτέρω, ή ουσιώδης δυσχέραση δικαστικής ή διοικητικής έρευνας αποτελεί σχετικό κώλυμα και η σχετική κρίση για το εάν δυσχεραίνεται ουσιωδώς η έρευνα και για το εάν μπορεί ή

όχι να χορηγηθεί το διοικητικό έγγραφο, εναπόκειται στην εκάστοτε διοικητική αρχή. Για τις Ένορκες Διοικητικές Εξετάσεις (ΕΔΕ) και με βάση τις ρυθμίσεις του Υπαλληλικού Κώδικα, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους έχει κρίνει ότι καλύπτονται καταρχήν από μυστικότητα. Εάν, αντίθετα, ασκηθεί πειθαρχική δίωξη, τότε εξακολουθεί να εφαρμόζεται η μυστικότητα της διαδικασίας, η οποία κάμπτεται μόνο για τον πειθαρχικώς διωκόμενο με την κλήση του προς απολογία.

Οι ανωτέρω αναπτύξεις αναφέρονται στο δικαίωμα πρόσβασης στα διοικητικά έγγραφα με βάση τις γενικές διατάξεις του άρθρου 5 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας. «Εάν το ίδιο δικαίωμα σε συγκεκριμένους τομείς της διοικητικής δράσης ρυθμίζεται από ειδικότερες διατάξεις κατά τα ανωτέρω εκτεθέντα, τότε η δυνατότητα πρόσβασης θα κριθεί με βάση τις ουσιαστικές προϋποθέσεις που καθορίζονται στις ειδικότερες αυτές διατάξεις».

♦ Τα ευαίσθητα δεδομένα

Σχετικά με την πρόσβαση σε διοικητικά έγγραφα που περιέχουν ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, η Αρχή δέχθηκε ότι «απαιτείται η προηγούμενη άδειά της και ότι η άδεια αυτή χορηγείται ιδίως στις περιπτώσεις που η γνώση τους είναι απαραίτητη για την υπεράσπιση δικαιώματος ενώπιον δικαστηρίου ή πειθαρχικού οργάνου». Κριτήριο για τη χορήγηση ή μη αυτής της άδειας αποτελεί η αρχή της αναλογικότητας. Σύμφωνα λοιπόν με την υπ' αριθ. 6/2013 γνωμοδότηση της Αρχής, η άδεια «κατά την κρατούσα πρακτική, εκδίδεται στην περίπτωση που η επεξεργασία των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων είναι αναγκαία για την αναγνώριση, άσκηση ή υπεράσπιση δικαιώματος ενώπιον δικαστηρίου ή πειθαρχικού οργάνου (άρθρο 7 παρ. 2 περ. γ' του Ν 2472/1997) μετά από αίτημα του υπευθύνου επεξεργασίας που αφορά και σε 'ενδιαφερόμενο' τρίτο, υπό την προϋπόθεση ότι το διακυβευόμενο συμφέρον του υποκειμένου των δεδομένων, τηρουμένων των αρχών της προσφορότητας, αναγκαιότητας και αναλογικότητας και λαμβανομένου υπόψη ότι η τελική κρίση για την αποδεικτική αξία του αιτούμενου εγγράφου ανήκει στα δικαστήρια ή σε πρώτη φάση στο αρμόδιο πειθαρχικό όργανο».

Η άδεια χορήγησης διοικητικών εγγράφων με ευαίσθητα δεδομένα αφορά συνήθως δεδομένα υγείας και χορηγείται εκεί που ισχύει το συζητητικό σύστημα. Στο πλαίσιο αυτό η Αρχή χορηγεί την άδεια όταν η πρόσβαση είναι αναγκαία για την υποστήριξη ενδίκων βοηθημάτων ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων (π.χ. υποθέσεις διαζυγίου,

επιμέλειας τέκνων, αποζημίωσης από ασφαλιστικές εταιρείες) ή αιτήσεων στο πλαίσιο της εκούσιας δικαιοδοσίας (π.χ. θέση συγγενικού προσώπου σε δικαστική συμπαράσταση). Επίσης άδεια χορηγείται και για δίκες ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων. Αυτό γίνεται γιατί στη μεν αγωγή αποζημίωσης οι διάδικοι οφείλουν να αποδείξουν τους ισχυρισμούς τους, στα δε ένδικα βοηθήματα που στρέφονται κατά διοικητικών πράξεων το διοικητικό δικαστήριο (με την εξαίρεση των αυτεπαγγέλτως εξεταζομένων λόγων ακύρωσης) περιορίζεται στην έρευνα βασιμότητας των λόγων που προσβάλλει ο ασκών το ένδικο βοήθημα. Από την άλλη, ως προς την ποινική διαδικασία όπου ισχύει το ανακριτικό σύστημα, συνήθως η Αρχή απορρίπτει τα σχετικά αιτήματα με το σκεπτικό ότι ο διάδικος μπορεί να ζητήσει από τον εισαγγελέα ή το δικαστήριο να διατάξουν αυτοί την προσκόμιση των σημαντικών αυτών εγγράφων.

Πρόσβαση σε έγγραφα διοικητικά με ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα τρίτων προσώπων μπορεί να χορηγείται και στις περιπτώσεις που επιτρέπεται κατ' εξαίρεση, η επεξεργασία ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 παρ. 2 του Ν 2472/1997. Έτσι από την επεξεργασία που «αφορά δεδομένα δημοσίων προσώπων, εφόσον αυτά συνδέονται με την άσκηση δημοσίου λειτουργήματος ή τη διαχείριση συμφερόντων τρίτων και πραγματοποιείται αποκλειστικά για την άσκηση του δημοσιογραφικού λειτουργήματος». Σημασία έχει και η επεξεργασία που «πραγματοποιείται για ερευνητικούς και επιστημονικούς σκοπούς και υπό τον όρο ότι τηρείται η ανωνυμία και λαμβάνονται όλα τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία των δικαιωμάτων των προσώπων στα οποία αναφέρονται». Με τον καιρό όμως έγινε μια σημαντική μεταστροφή της πράξης της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα «υπέρ της πληρέστερης καταχώρησης της επιστημονικής ελευθερίας». Στο παρελθόν η Αρχή είχε την απαίτηση τα έγγραφα με τα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα να δίνονται ανωνυμοποιημένα στη διάθεση του ερευνητή, ενώ τώρα πλέον στις άδειες της Αρχής δεν τίθενται ο όρος αυτός και η ανωνυμοποίηση επιβάλλεται πριν από την καθ' οποιονδήποτε τρόπο δημοσιοποίηση των πορισμάτων της έρευνας.¹²

¹² ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ

Διαφάνεια της κρατικής δράσης και προστασία προσωπικών δεδομένων. Τα όρια της μεταξύ αποκάλυψης και απόκρυψης στην εκτελεστική εξουσία 2007 σελίδα 117

2.1.3 Οι δικονομικές και διαδικαστικές προεκτάσεις της οριοθέτησής τους

Ως προς τις διαδικαστικές διαστάσεις της οριοθέτησης της πρόσβασης στα διοικητικά έγγραφα αναφορικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων, και πάλι έχει μεγάλη σημασία ο διαχωρισμός μεταξύ των απλών και των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων. Σχετικά με την πρόσβαση στα διοικητικά έγγραφα που περιλαμβάνουν απλά προσωπικά δεδομένα, η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα στην γνωμοδότηση που εξέδωσαν με αριθμό 6/2013 παραδέχθηκε ότι η «σχετική κρίση περί συνδρομής των προϋποθέσεων του άρθρου 5 παρ. 1 ΚΔΔ, όπως κατά λογική αναγκαιότητα και η ερμηνεία των σχετικών διατάξεων του, αντιτίθεται από το νομοθέτη του Ν 2472/1997 αποκλειστικά στον υπεύθυνο επεξεργασίας, ο οποίος θα ερμηνεύσει τις σχετικές διατάξεις του άρθρου 5 ΚΔΔ και του άρθρου 5 του Ν 2472/1997 με βάση τη νομολογία του συμβουλίου της επικρατείας και της γνωμοδοτήσεως του νομικού συμβουλίου του κράτους, στο οποίο, αν είναι δημόσια αρχή ή νπδδ μπορεί και να προστρέξει». Επιπλέον η Αρχή επισημαίνει στην ίδια γνωμοδότηση μαζί με τα παραπάνω ότι «δεν δικαιολογείται η αποστολή και μάλιστα αθρόα εκ μέρους των υπεύθυνων επεξεργασίας, κρατικών φορέων ή και ιδιωτών προς την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα ερωτηματικών περί χορηγήσεως ή μη αντιγράφων ή καθ' οποιονδήποτε άλλο τρόπο προσβάσεως πολιτικών στα δημόσια έγγραφα που κατέχουν, δοθέντος ότι το άρθρο 5 του ΚΔΔ έχει παγίως ερμηνευθεί και εφαρμοσθεί από τα αρμόδια δικαστήρια και το νομικό συμβούλιο του κράτους, η δε παρεμβολή της ΑΠΔΠΧ, το μεν δεν απαιτείται από τις διατάξεις του άρθρου 5 του Ν 2472/1997, το δε δεν προβλέπεται από άλλες διατάξεις ότι έχει κατά οποιονδήποτε τρόπο δεσμευτική ή οποιασδήποτε άλλης μορφής ενέργεια κατά το στάδιο του άρθρου 5 του ΚΔΔ. Συνεπώς αλυσιτελώς υποβάλλονται σχετικά ερωτήματα ενώπιον της ΑΠΔΠΧ». Θα πρέπει πάντως να τονιστεί ότι πριν να χορηγήσει του διοικητικό έγγραφο, ο υπεύθυνος επεξεργασίας έχει την υποχρέωση να ενημερώσει σχετικά το υποκείμενο των δεδομένων σύμφωνα με το άρθρο 11 παρ. 3 του Ν 2472/1997. Αυτό βέβαια δεν ισχύει μόνο όταν η ανακοίνωση των προσωπικών δεδομένων που υπάρχουν στο διοικητικό έγγραφο, αποτελεί «κοινή γνώση του επιμελούς πολίτη» για παράδειγμα μια τέτοια περίπτωση είναι όταν ένας υποψήφιος σε έναν διαγωνισμό γνωρίζει ότι θα χορηγηθούν και στους συναγωνιζόμενους του τα στοιχεία του, εφόσον ζητηθούν για να ασκηθεί μια πιθανή διοικητική προσφυγή ή ένα ένδικο βοήθημα. Το ίδιο πρέπει να γίνει αποδεκτό και για την περίπτωση που ο καταγγελλόμενος έχει την δυνατότητα να

πληροφορηθεί για τα στοιχεία του καταγγέλλοντος, όπως επίσης και όλες τις περιπτώσεις όπου ειδικές διατάξεις της νομοθεσίας προβλέπουν ρητώς τη χορήγηση των προσωπικών δεδομένων.

Όμως για τα διοικητικά έγγραφα διαφορετική είναι η κατάσταση όταν περιέχουν ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα και για την χορήγηση τους πρέπει να υπάρχει σχετική άδεια από την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, σύμφωνα με το άρθρο 7 παρ. 2 του Ν 2472/1997. Η άδεια αυτή χορηγείται μετά από αίτηση από τον υπεύθυνο της επεξεργασίας, δηλαδή σε αυτή την περίπτωση γίνεται μετά από αίτηση της διοικητικής αρχής που κατέχει τα διοικητικά έγγραφα. Επειδή ο ίδιος ο ιδιοκτήτης που αιτείται τα έγγραφα αυτά δεν μπορεί να τα υποβάλει αμέσως βάση νόμου την αίτηση στην ΑΠΔΠΧ, αλλά παράλληλα τα δεδομένα αυτά μπορεί να είναι απαραίτητα για άσκηση συνταγματικών δικαιωμάτων όπως είναι η έννομη προστασία (άρθρο 20 παρ. 1 Συντ.), ο υπεύθυνος επεξεργασίας υποχρεούται να υποβάλει την αίτηση στην Αρχή όταν κάποιος διοικούμενος ζητήσει την πρόσβαση σε διοικητικό έγγραφο που περιέχει ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα. Σε περίπτωση που ο ίδιος δεν το κάνει αυτό και δεν γίνει η αίτηση τότε έχουμε παράληψη μιας οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας.

Όσο αναφορά την έννομη προστασία, θα πρέπει να γίνει διαχωρισμός από την μια με αυτόν που αιτείται την πρόσβαση στο διοικητικό έγγραφο με τα προσωπικά δεδομένα και από την άλλη στο υποκείμενο των δεδομένων αυτών τα οποία θα γνωστοποιηθούν εάν αυτά τα έγγραφα χορηγηθούν στον αιτούντα. Σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 6 του κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, η «χρονική προθεσμία για την χορήγηση εγγράφων ή την αιτιολογημένη απόρριψη της σχετικής αίτησης του πολίτη είναι (20) μέρες». Εάν λοιπόν λήξει η προθεσμία και η διοικητική αρχή δεν δώσει το αιτούμενο διοικητικό έγγραφο, η διοίκηση τότε παραλείπει μια οφειλόμενη νόμιμη ενέργεια και έτσι ξεκινάει η προθεσμία για την δικαστική προσβολή της. Στην περίπτωση που το έγγραφο που έχει αιτηθεί περιέχει ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, η εικοσαήμερη προθεσμία ξεκινάει από τότε που η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα θα γνωστοποιήσει την άδεια της στην διοικητική αρχή που έχει το σχετικό έγγραφο.

Τέλος το υποκείμενο των δεδομένων κατέχει και ένα πρόσθετο μέτρο προστασίας ενάντια στην παράνομη χορήγηση του διοικητικού εγγράφου που περιλαμβάνει τα

προσωπικά του δεδομένα. Αυτό είναι το δικαίωμα αντίρρησης του άρθρου 13 του Ν 2472/1997, το οποίο ασκείται εγγράφως μπροστά στον υπεύθυνο επεξεργασίας και το οποίο μπορεί να είναι και πολύ αποτελεσματικό, γιατί σε περίπτωση μη εμπρόθεσμης ή μη ικανοποιητικής απάντησης στις αντιρρήσεις από τον υπεύθυνο επεξεργασίας, το υποκείμενο έχει την δυνατότητα να προσφύγει στην ΑΠΔΠΧ. Συμπληρωματικά η Αρχή διαθέτει και μέσα για την παροχή προσωρινής προστασίας: «Εάν πιθανολογήσει ότι οι αντιρρήσεις είναι εύλογες και ότι συντρέχει κίνδυνος σοβαρής βλάβης του υποκειμένου από τη συνέχιση της επεξεργασίας, μπορεί να επιβάλει την άμεση αναστολή της επεξεργασίας έως ότου εκδώσει οριστική απόφαση επί των αντιρρήσεων».¹³

2.1.4 Δύο δικαιώματα που εσφαλμένως θεωρούνται αντιτιθέμενα (Πρόσβαση στα διοικητικά έγγραφα και προστασία των προσωπικών δεδομένων)

Στα παραπάνω κεφάλαια αναφέρονται οι συγκρούσεις που έχουν τα δύο συνταγματικά δικαιώματα, η προστασία των προσωπικών δεδομένων και η πρόσβαση σε διοικητικά έγγραφα. Βλέποντάς το πιο προσεκτικά όμως μπορούμε να δούμε ότι η σχέση που έχουν αυτά τα δύο δικαιώματα είναι κατά κύριο λόγο συμπληρωματική και μετά αντιθετική.

Όπως προαναφέρθηκε το δικαίωμα που έχει το υποκείμενο στην πρόσβαση στα δεδομένα του έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην ενδυνάμωση του δικαιώματος πρόσβασης στα διοικητικά έγγραφα και γενικότερα στο να δώσει περισσότερη δύναμη στην αρχή της διαφάνειας της κρατικής δράσης. Κυρίως όμως θα πρέπει να ειπωθεί ότι η καλώς νοούμενη και χωρίς ακρότητες προστασία των προσωπικών δεδομένων όχι μόνο δεν είναι ενάντια στην πληροφόρηση, αλλά αποτελεί και τον κύριο λόγο για την κυκλοφορία της, γιατί αν κάποιος γνωρίζει ότι μια πληροφορία που τον αφορά βρίσκεται σε ένα ασφαλές περιβάλλον, με κανόνες που θα εμποδίσουν την αυθαίρετη επεξεργασία της, μόνο τότε δε θα επιτρέψει τη δημοσιοποίηση της με κάθε τρόπο.

Η σχέση μεταξύ προστασίας των προσωπικών δεδομένων και πρόσβασης στα έγγραφα, και πιο συγκεκριμένα της διαφάνειας της κρατικής δράσης συνδέεται και με τον ευρύτερο νομικό πολιτισμό και την ιεράρχηση των αξιών σε μια έννομη τάξη. Η

¹³ ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ

Διαφάνεια της κρατικής δράσης και προστασία προσωπικών δεδομένων. Τα όρια της μεταξύ αποκάλυψης και απόκρυψης στην εκτελεστική εξουσία 2007 σελίδα 121

ηπειρωτική Ευρώπη αποδίδει αρχικά το περισσότερο ενδιαφέρον της στην ιδιωτικότητα σε σχέση με τους αγγλοσάξονες όπου εστιάζουν το ενδιαφέρον τους στην έννοια του δημόσιου χώρου, όπως και το αποδεικνύουν με την εκτεταμένη χρήση καμερών στους δρόμους και τη δημοσιοποίηση αποφάσεων με τα ονόματα των διαδίκων. Βέβαια όμως χωρίς να μπορεί να αρνηθεί κάποιος το γεγονός ότι τα μέτρα αυτά στην αρχή ήταν λίγο έως πολύ καταχρηστικά και υπερβολικά, στον πυρήνα τους όμως και κάτω από τις σωστές βάσεις που δίνουν οι αρχές προστασίας τα έννομα αυτά αγαθά λειτουργούν και ως ένα δίκτυο προστασίας του μεμονωμένου και αδύναμου ατόμου απέναντι στην παντοδυναμία της κοινωνικής πλειοψηφίας, υπενθυμίζοντας αυτό που λέει το άρθρο 25 παρ. 1 Συντ: ότι ο άνθρωπος ασκεί τα θεμελιώδη δικαιώματα του ταυτόχρονα και ως άτομο αλλά και ως μέλος του κοινωνικού συνόλου.¹⁴

2.2 Το δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα και η έννοιά του

Το δικαίωμα γνώσεως των δημοσίων εγγράφων αποτελεί ειδικότερη έκφραση του δικαιώματος στην πληροφόρηση το οποίο βρίσκει έρεισμα στο άρθρο 5Α του Συντάγματος. Όσον αφορά μάλιστα την εν λόγω ειδική πτυχή της παροχής πληροφοριών και χορηγήσεως εγγράφων, κατοχυρώθηκε συνταγματικά με τις λεπτομερειακές διατάξεις του άρθρου 10 παρ. 3 του Συντάγματος, οι οποίες, μετά την αναθεώρηση του 2001, τυγχάνουν άμεσης εφαρμογής, ανεξαρτήτως της εκδόσεως του εκτελεστικού νόμου. Το δικαίωμα γνώσεως των δημοσίων εγγράφων, ως έκφραση της αρχής της συμμετοχής των πολιτών στη διοικητική διαδικασία, απορρέει από την αρχή της λαϊκής κυριαρχίας ως οργανωτικής βάσεως του δημοκρατικού πολιτεύματος (άρθρο 1 του Συντάγματος) από την οποία πηγάζει και η γενική αρχή του διοικητικού δικαίου της φανεράς δράσεως της Διοικήσεως, στην πραγμάτωση της οποίας σκοπεύει η καθιέρωση του εν λόγω δικαιώματος γνώσεως. Το δικαίωμα αυτό συνδέεται επίσης άμεσα και με την ίδια τη δημοκρατική αρχή, η συνολική λειτουργία της οποίας προϋποθέτει την πληροφόρηση των πολιτών για τα συντελούμενα στην πολιτεία.¹⁵

Η αρχή της φανεράς δράσεως εκδηλώνεται σε δύο στάδια. Το πρώτο αφορά το χρονικό διάστημα από την προπαρασκευή μέχρι τον χρόνο εκδόσεως της

¹⁴ ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ

Διαφάνεια της κρατικής δράσης και προστασία προσωπικών δεδομένων. Τα όρια της μεταξύ αποκάλυψης και απόκρυψης στην εκτελεστική εξουσία 2007 σελίδα 124

¹⁵ <http://www.dpa.gr/>

διοικητικής πράξεως και το δεύτερο αφορά τη δημοσιότητα και την εκτέλεση της πράξεως. Το δικαίωμα γνώσεως των δημοσίων εγγράφων εκδηλώνεται και στα δύο στάδια, εξασφαλίζοντας, αφενός, τη συμμετοχή του πολίτη στη διαμόρφωση της κρατικής βουλήσεως και στη διαδικασία εκδόσεως της διοικητικής πράξεως και, αφετέρου, τη γνώση των στοιχείων που οδήγησαν τη διοικητική αρχή στην έκδοσή της, με συνέπεια τη δυνατότητα αποτελεσματικότερης προστασίας του κατ' αυτής, εφόσον αυτό καταστεί αναγκαίο. Συνδέεται, κατά συνέπεια, και με την αρχή του κράτους δικαίου, εφόσον κατοχυρώνει για τον πολίτη τη δυνατότητα ελέγχου της διοικητικής δράσεως, αλλά και με το άρθρο 20¹⁶ του Συντάγματος, αφού αποτελεί αναγκαία και λογική προϋπόθεση για την άσκηση των δικαιωμάτων που αυτό κατοχυρώνει, δηλαδή της έννομης προστασίας και της προηγούμενης ακροάσεως. Ο συνδυασμός συμμετοχής και ελέγχου που χαρακτηρίζει το δικαίωμα προσβάσεως στα δημόσια έγγραφα, χωρίς να καθιστά τον διοικούμενο ισότιμο εταίρο στη διαδικασία παραγωγής της διοικητικής πράξεως, του παρέχει τη δυνατότητα συμβολής στην ανεύρεση και ορθή εφαρμογή του κανόνα δικαίου στον οποίο θα υπαχθεί η περίπτωση του, ενισχύοντας την εμπιστοσύνη του στη δημόσια Διοίκηση.

Το δικαίωμα γνώσεως των δημοσίων εγγράφων δεν είναι τύπος της διοικητικής πράξεως, δηλαδή η άσκησή του δεν είναι αναγκαίο προηγούμενο της εκδόσεως διοικητικής πράξεως. Ενίοτε μάλιστα δεν συνδέεται καν με την έκδοση πράξεως που αφορά τον φορέα του δικαιώματος, αλλά αποσκοπεί στην άσκηση του δικαιώματος έννομης προστασίας κατά πράξεων που έχουν άλλους αποδέκτες. Είναι αυτοτελές διαδικαστικό δικαίωμα, συνταγματικώς κατοχυρωμένο, λόγω της άμεσης προελεύσεώς του από το άρθρο 10¹⁷ παρ. 3 του Συντάγματος. Το δικαίωμα γνώσεως των δημοσίων εγγράφων αποτελεί τον βασικό –και πλέον παραδοσιακό– μηχανισμό διασφάλισης της αρχής της διαφάνειας που διέπει το σύνολο της κρατικής δραστηριότητας. Η έννοια της διαφάνειας εμφανίζεται σε τέσσερα άρθρα του συνταγματικού κειμένου μετά την αναθεώρηση του 2001: 14 παρ. 9 για τη διαφάνεια στην ενημέρωση, 29 παρ. 2 για τη διαφάνεια στις εκλογικές δαπάνες και στα οικονομικά των κομμάτων, των βουλευτών και των υποψηφίων, 102 παρ. 5 για τη διαφάνεια στη διαχείριση των πόρων των ΟΤΑ και 103 παρ. 7 για τη διαφάνεια κατά την πρόσληψη υπαλλήλων στον δημόσιο και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα. Η

¹⁶ Άρθρο 20 Συντ.

¹⁷ Άρθρο 10

ενίσχυση της διαφάνειας της κρατικής δραστηριότητας αποτελεί στόχο πολλών νέων νομοθετημάτων. Μπορούν να αναφερθούν ενδεικτικά το άρθρο 1 παρ. 2 περ. ε' του Ν. 2880/2001¹⁸, για το πρόγραμμα Πολιτεία του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης (ΦΕΚ Α' 9), το άρθρο 1 παρ. 2 του Ν. 3230/2004¹⁹, σχετικά με τη μέτρηση στην αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης (ΦΕΚ Α' 44), το άρθρο 214 παρ. 2 του ΔΚΚ (Ν. 3463/2006), ο Ν. 3310/2005²⁰, μέτρα για τη διασφάλιση της διαφάνειας και την αποτροπή καταστρατηγήσεων κατά τη διαδικασία σύναψης δημοσίων συμβάσεων. Η αρχή αυτή έγκειται, αφενός, στη δημοσιοποίηση όλων των αποφάσεων και ενεργειών της κρατικής εξουσίας και, αφετέρου, στην αποκάλυψη όλων των στοιχείων στα οποία στηρίχθηκε η δράση αυτή.

2.2.1 Πηγές του δικαιώματος

Το δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα και το δικαίωμα προηγούμενης ακρόασης συγκροτούν το πλέγμα των λεγόμενων αμυντικών δικαιωμάτων του διοικουμένου, που, σε γενικές γραμμές, σκοπούν στην προστασία του από την αυθαιρεσία της διοικητικής (εκτελεστικής) εξουσίας.

Το δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα κατοχυρώνεται στο άρθρο 10 παρ. 3 του Συντάγματος, αποτελεί δε συνέχεια και συνέπεια του γενικότερου δικαιώματος στην πληροφόρηση, που προβλέπεται στο άρθρο 5 Α Συντ. Πέραν της ρητής κατοχύρωσής του στο συνταγματικό κείμενο, έρεισμα βρίσκει και στα άρθρα 1, 2 παρ. 1, 5 παρ. 1, 10 παρ. 1 και 20 Συντ.²¹, συνδεδεμένο έτσι, πρωτίστως, με τη γενική αρχή του διοικητικού δικαίου της φανεράς δράσης της διοίκησης, η οποία, αποτελεί έναν από τους όρους πραγμάτωσης, στο πλαίσιο του διοικητικού μηχανισμού, της αρχής της λαϊκής κυριαρχίας. Παράλληλα, η αρχή του σεβασμού της αξίας του ανθρώπου και το δικαίωμα ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας απαιτούν ο καθένας να λαμβάνει γνώση των εγγράφων που τον αφορούν προσωπικά, ενώ η

¹⁸ Ν. 2880/2001

¹⁹ Ν. 3230/2004

²⁰ Ν. 3310/2005

²¹ Άρθρα 1,2,10,20

αποτελεσματική άσκηση των λεγόμενων διαδικαστικών δικαιωμάτων (δικαίωμα αναφοράς, δικαίωμα προηγούμενης ακρόασης και δικαίωμα δικαστικής προστασίας) προϋποθέτουν την επαρκή πληροφόρηση του ενδιαφερομένου.

Σε επίπεδο νομοθεσίας το άρθρο 5 του ΚΔΔ/σίας, που κατά την ορθότερη άποψη κατήργησε την προϊσχύουσα, γενικότερη, διάταξη του άρθρου 16 του Ν. 1599/1986²², προβλέπει τη δυνατότητα κάθε ενδιαφερομένου να λαμβάνει γνώση των διοικητικών (άρθρ. 5 παρ. 1) και των ιδιωτικών (άρθρ. 5 παρ. 2) εγγράφων με τις ειδικότερες προϋποθέσεις που τάσσονται σε κάθε περίπτωση. [Κατά την κρατούσα γνώμη, το άρθρο 16 εξακολουθεί να εφαρμόζεται όσον αφορά την πρόσβαση στα έγγραφα των νπιδ του δημόσιου τομέα.] Στην ελληνική νομοθεσία υπάρχουν πολλές ειδικές διατάξεις για την πρόσβαση στα έγγραφα συγκεκριμένων δημοσίων υπηρεσιών, όπως το άρθρο 4 του Ν. 3422/2005, για την πρόσβαση σε περιβαλλοντικές πληροφορίες, και το άρθρο 135 παρ. 3 του ΥΚ, σχετικά με το δικαίωμα γνώσης των εγγράφων της πειθαρχικής διαδικασίας εκ μέρους του πειθαρχικώς διωκομένου. Ουσιαστική επίδραση στο ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο άσκησε το κοινοτικό/ενωσιακό δίκαιο, κυρίως αναφορικά με την πρόσβαση στις περιβαλλοντικές πληροφορίες.

Στο ενωσιακό δίκαιο, το δικαίωμα πρόσβασης στον φακέλου της υπόθεσης του ενδιαφερομένου κατοχυρώνεται στο άρθρο 41 παρ. 2 περ. β' του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, αποτελώντας έκφανση του δικαιώματος χρηστής διοίκησης, ενώ στο άρθρο 42 του Χάρτη κατοχυρώνεται το γενικότερο δικαίωμα «κάθε πολίτη της Ένωσης και κάθε φυσικού ή νομικού προσώπου το οποίο κατοικεί ή έχει την καταστατική έδρα του σε ένα κράτος μέλος να έχει πρόσβαση σε έγγραφα των θεσμικών και λοιπών οργάνων και οργανισμών της Ένωσης, ανεξαρτήτως υποθέματος»²³. Αξίζει να αναφερθεί η ιδιαίτερη σημασία που αποδίδει η ενωσιακή έννομη τάξη στην αρχή της διαφάνειας ως αντιστάθμισμα του ελλείμματος δημοκρατικής νομιμοποίησης και, λόγω αυτού, στο ίδιο το δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα, το οποίο κατοχυρώνεται, με διάφορες διατυπώσεις σε αρκετές διατάξεις του πρωτογενούς ενωσιακού δικαίου²⁴.

²² Ν. 1599/1986

²³ Άρθρο 42

²⁴ Βλ. και κανονισμό 1049/2001

2.2.2 *Είδη εγγράφων και προϋποθέσεις πρόσβασης*

Ως έγγραφο, για την άσκηση του δικαιώματος του άρθρου 5Α του Ν ΚΔΔιαδ, εννοείται μόνο εκείνο του οποίου έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία της έκδοσης ή τουλάχιστον της κατάρτισης και όχι εκείνο το σχέδιο ή τμήμα του που βρίσκεται στο στάδιο της επεξεργασίας και δεν έχει οριστικοποιηθεί ακόμα το περιεχόμενό του. Για την ολοκλήρωση διοικητικού εγγράφου, απαιτείται αυτό να έχει υπογραφεί και πρωτοκολληθεί, οπότε και απαγορεύεται κάθε επέμβαση, για την αλλοίωση του περιεχομένου του, σύμφωνα με τις αριθμ. 80/1999 (Τμήμα Δ') και 383/2000 (Τμήμα Β') γνωμοδοτήσεις του Ν.Σ.Κ. Δεν είναι δυνατό να αποτελέσει αντικείμενο του δικαιώματος πρόσβασης, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.2690/99²⁵ (ΚΔΔιαδ.), ένα έγγραφο το οποίο δεν είναι υπογεγραμμένο, όπως αναφέρεται βάσει νόμου, από τις αρμόδιες αρχές, γιατί δεν συνιστά ολοκληρωμένο διοικητικό έγγραφο.

Το ατομικό δικαίωμα γνώσης των δημοσίων εγγράφων, καθιερώνεται με τον συνδυασμό του άρθρου 5Α και του άρθρου 10 που εκφράζεται από τη διαφανή δράση της Διοίκησης, και στη συνέχεια εξειδικεύεται με το άρθρο 5 του Ν. 2690/1999²⁶.

Τα δημόσια έγγραφα διακρίνονται στα διοικητικά και τα ιδιωτικά.

Τα διοικητικά έγγραφα

Η ιδιότητα του διοικητικού εγγράφου αποτελεί συνάρτηση του συντάκτη του. Ως διοικητικά έγγραφα θεωρούνται όσα συντάσσονται από τις υπηρεσίες του Δημοσίου, των Ο.Τ.Α. και των Ν.Π.Δ.Δ. Η απαρίθμηση του άρθρ. 5 παρ. 1 ΚΔΔ/σίας είναι, λοιπόν, ενδεικτική. Η έννοια του εγγράφου ερμηνεύεται με ευρύ τρόπο: σε αυτήν συμπεριλαμβάνονται όλα τα στοιχεία που διαθέτει η διοίκηση στο αρχείο της, όπως π.χ. οι φωτογραφίες, τα βίντεο, ηχογραφήσεις, τα αρχεία των ηλεκτρονικών υπολογιστών και όλες οι μηχανικές και ηλεκτρονικές απεικονίσεις καθώς και τα «σχέδια» των εγγράφων των οποίων έχει τελειώσει η διαδικασία έκδοσης με την υπογραφή τους από το κατά νόμον αρμόδιο όργανο, όχι όμως και εκείνα τα σχέδια ή

²⁵ Ν.2690/99

²⁶ Ν. 2690/1999

τιμήματα αυτών που βρίσκονται στο στάδιο της επεξεργασίας και δεν έχει οριστικοποιηθεί το περιεχόμενό τους.

Για την πρόσβαση στα συγκεκριμένα έγγραφα απαιτείται, από τον νόμο, συνδρομή ευλόγου ενδιαφέροντος από τον διοικούμενο, έννοια ευρύτερη από αυτήν του εννόμου συμφέροντος. Σύμφωνα με την νομολογία του ΣτΕ «ως εύλογο ενδιαφέρον δεν νοείται το ενδιαφέρον κάθε πολίτου για την εύρυθμη άσκηση των γενικών καθηκόντων της υπηρεσίας και την τήρηση των νόμων, αλλά εκείνο το οποίο προκύπτει, κατά τρόπο αντικειμενικό, από την ύπαρξη μιας συγκεκριμένης, προσωπικής εννόμου σχέσεως συνδεδεμένης με το περιεχόμενο των διοικητικών στοιχείων στα οποία ζητείται η πρόσβαση»²⁷. Σημαντικό περιορισμό στο δικαίωμα πρόσβασης στα διοικητικά έγγραφα αποτελεί η σύνδεσή του με την προθεσμία για την άσκηση αίτησης ακύρωσης κατά της πράξης με την οποία συνδέονται τα έγγραφα όπως νόμος ορίζει²⁸.

Τα ιδιωτικά έγγραφα

Εφόσον ο νόμος δεν περιλαμβάνει τον ορισμό των ιδιωτικών εγγράφων, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι μέσα στην έννοια περιλαμβάνονται τα έγγραφα που συντάσσονται από Ν.Π.Ι.Δ. του δημόσιου ή του ιδιωτικού τομέα ή από οποιοδήποτε τρίτο πρόσωπο, το οποίο δεν είναι όργανο του Δημοσίου, Ο.Τ.Α. ή Ν.Π.Δ.Δ., και βρίσκονται στα αρχεία της διοίκησης και έχουν λάβει αριθμό πρωτοκόλλου, αποκτώντας έτσι χαρακτήρα δημόσιου εγγράφου.

Για την πρόσβαση στα ιδιωτικά (δημόσια) έγγραφα δεν αρκεί το εύλογο ενδιαφέρον αλλά απαιτείται ειδικό έννομο συμφέρον, το οποίο, εφαρμοζόμενο στη διοικητική διαδικασία του άρθρου 902 ΑΚ, αποσκοπεί στη διατήρηση ή προστασία σχέσεων αναγνωρισμένων από τον νόμο ή σχετίζεται με την επιδίωξη δικαστικής προστασίας από πλευρά του διοικουμένου.

Έχει κριθεί ότι δεν αποτελούν διοικητικά έγγραφα, κατά την έννοια της διατάξεως της παραγράφου 1 του άρθρου 5 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, ούτε φυλασσόμενα από τη Διοίκηση ιδιωτικά έγγραφα, κατά την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου, οι σημειώσεις του γραμματέα κατά τη συνεδρίαση του συλλογικού οργάνου

²⁷ βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 1214/2000, 205/2000, 841/1997

²⁸ βλ. ΣτΕ 2699/2008

και τα σημειώματα που παραδίδονται σ' αυτόν από τα μέλη του συλλογικού οργάνου για την υποβοήθησή του στη σύνταξη των σχετικών πρακτικών, επειδή δεν προβλέπεται ιδιαίτερη ρύθμιση ως προς την τήρηση ή διαφύλαξη των πρόχειρων πρακτικών ούτε σε νόμο γενικής ισχύος, όπως ο Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας, ούτε στη λειτουργία των συλλογικών οργάνων πανεπιστημιακή νομοθεσία (ΣτΕ 3308/2007). Αντίθετα από την απόφαση ΣτΕ 1807/2007 συνάγεται ότι στην κατηγορία των εγγράφων στα οποία έχει πρόσβαση ο διοικούμενος ανήκουν και οι μαγνητοταινίες στις οποίες αποτυπώνονται οι συνεδριάσεις συλλογικών οργάνων εφόσον βάσει της απομαγνητοφώνησης γίνονται οι διορθώσεις των σχετικών σχεδίων και συντάσσονται τα τελικά κείμενα των πρακτικών.²⁹

2.2.3 Πρόσβαση σε δημόσια έγγραφα (Κώδικας πρόσβασης σε δημόσια έγγραφα)

Σύμφωνα με το Σύνταγμά μας και συγκεκριμένα το άρθρο 2 παρ. 1 αναφέρεται πως βασική υποχρέωση της Πολιτείας είναι ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου. Με βάση την αρχή αυτή καθιερώνεται άμεσα το δικαίωμα του κάθε πολίτη να έχει επίγνωση των διοικητικών εγγράφων που τον αφορούν. Άλλωστε το άρθρο 5 Σ κατοχυρώνει το δικαίωμα στην προσωπικότητα και την ατομική ελευθερία. Πριν από την συνταγματική αναθεώρηση του 2001 υπήρχαν αρκετές ασάφειες σχετικά με την ελεύθερη πρόσβαση στην πληροφόρηση. Όμως μετά την αναθεώρηση του 2001 θεσπίστηκε το νέο άρθρο 5Α Συντ. για το δικαίωμα πρόσβασης στην πληροφόρηση το οποίο κατοχύρωσε ολοκληρωτικά το δικαίωμα στην πλήρη γνώση των διοικητικών στοιχείων του κάθε πολίτη. Στο άρθρο 10 του Συντάγματος ορίζονται τα εξής: «Καθένας ή πολλοί μαζί έχουν το δικαίωμα, τηρώντας τους νόμους του Κράτους, να αναφέρονται εγγράφως στις αρχές, οι οποίες είναι υποχρεωμένες να ενεργούν σύννομα κατά τις κείμενες διατάξεις και να απαντούν αιτιολογημένα σε εκείνον που υπέβαλε την αναφορά σύμφωνα με το Νόμο. Η αρμόδια υπηρεσία ή αρχή υποχρεούται να απαντά στα αιτήματα για παροχή πληροφοριών και χορήγηση εγγράφων, ιδίως πιστοποιητικών, δικαιολογητικών και βεβαιώσεων μέσα σε ορισμένη προθεσμία, όχι μεγαλύτερη των 60 ημερών, όπως ο νόμος ορίζει. Σε περίπτωση παρόδου άπρακτης της προθεσμίας αυτής ή παράνομης άρνησης, πέραν

²⁹ Αντώνης Π. Αργυρός Πρόσβαση σε δημόσια έγγραφα –χορήγηση αντιγράφων εγγράφων-Εύλογο ενδιαφέρων-Διαδικασία-Αρχή διαφάνειας σελίδα 5

των άλλων τυχόν κυρώσεων και εννόμων συνεπειών, καταβάλλεται και ειδική χρηματική αποζημίωση στον αιτούντα, όπως ο νόμος ορίζει».

Πέραν της συνταγματικής θεμελίωσης μέσα στα άρθρα 5Α και 10 παρ. 3 το δικαίωμα πρόσβασης σε έγγραφα έχει και νομοθετική θεμελίωση.

Με το άρθρο 16 του Ν.1599/1986 αναγνωρίστηκε για πρώτη φορά σε κάθε πολίτη το δικαίωμα γνώσης των διοικητικών εγγράφων, αφού πρότινος είχε διαμορφωθεί και αναγνωρισθεί από το Συμβούλιο Επικρατείας με αποφάσεις του.

Η χορήγηση αντιγράφων δημοσίων εγγράφων, προβλέπεται από τις διατάξεις του άρθρου 5 του Ν.2690/1999 «Κύρωση του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και άλλες διατάξεις» (Φ.Ε.Κ. 45/τ. Α΄/9-3-1999) (ΚΔΔιαδ), όπως αυτές συμπληρώθηκαν από τις διατάξεις της παρ.2 του άρθρου 8 του Ν.2880 (ΦΕΚ 9/ τ. Α΄, 30-1-2001) και αντικαταστάθηκαν με αυτές της παρ.2 του άρθρου 11 του Ν. 3230 (ΦΕΚ 44/ τ. Α΄,11-2-2004 και του ΠΔ 28/2015 ΦΕΚ 34/Α/2015 και άρθρο 7 παρ.1 Ν.4325/2015,ΦΕΚ Α 47/11.5.2015.

Παράλληλα στην Ελληνική νομοθεσία υπήρξε και η ανάγκη για υλοποίηση της βασικής και θεμελιώδους αρχής της δημοσιότητας και διαφάνειας του Συντάγματος (άρθρα 5Α (Δικαίωμα πληροφόρησης), παρ. 9 (ιδιοκτησιακό καθεστώς, η οικονομική κατάσταση και τα μέσα χρηματοδότησης των μέσων ενημέρωσης), παρ. 2 (εγγυήσεις διαφάνειας ως προς τις εκλογικές δαπάνες και γενικά την οικονομική διαχείριση των κομμάτων), παρ. 5 (διασφάλιση της διαφάνειας κατά τη διαχείριση των πόρων ΟΤΑ), παρ 7 (εγγυήσεις διαφάνειας και αξιοκρατίας ή ειδικές διαδικασίες επιλογής προσωπικού του Δημοσίου) στη δράση της Διοικήσεως , πρώτα με το άρθρο 16 Ν. 1599/1986 και στη συνέχεια με το Ν.2690/99 θέσπισε κανόνες, διαδικασίας που αποβλέπουν κατά κύριο σκοπό στην λειτουργική αποτελεσματικότητα της Διοίκησης και την ποιοτική αναβάθμιση των παρεχόμενων προς τον πολίτη υπηρεσιών, και πιο ειδικά στη δραστηριοποίηση των διοικητικών υπηρεσιών για πιο γρήγορη και αποτελεσματική εξυπηρέτηση των πολιτών εκτός από κάποιες φορές όπου η Δημόσια Διοίκηση επικαλείται, διάφορες αβάσιμες προφάσεις ή αβάσιμες δικαιολογίες για μην ικανοποιήσει εμπρόθεσμα τα νόμιμα αιτήματα των πολιτών, επικαλούμενη «ότι δεν αποδεικνύει το απαιτούμενο από τις διατάξεις του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας εύλογο ενδιαφέρον για τη λήψη των αιτηθέντων αντιγράφων». Ως εύλογο ενδιαφέρον δεν νοείται το ενδιαφέρον κάθε πολίτη για την

εύρυθμη άσκηση των γενικών καθηκόντων των διοικητικών υπηρεσιών και για την τήρηση των νόμων, αλλά εκείνο το οποίο προκύπτει, κατά τρόπο αντικειμενικό, από την ύπαρξη μιας συγκεκριμένης, προσωπικής έννομης σχέσεως, συνδεδεμένης με το υποβαλλόμενο αίτημα ή με το περιεχόμενο των διοικητικών στοιχείων στα οποία ζητείται η πρόσβαση³⁰.

Σύμφωνα με το άρθρο 9^A Συντ. « Καθένας έχει δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, των προσωπικών του δεδομένων, όπως νόμος ορίζει. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων διασφαλίζεται από ανεξάρτητη αρχή, συγκροτείται και λειτουργεί, όπως νόμος ορίζει.» Σύμφωνα με το νόμο 2472/1997, επιτάσσεται η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα κατά κύριο λόγο και η αρμόδια αρχή για την εποπτεία της εφαρμογής του νόμου αυτού ως μια ανεξάρτητη δημόσια αρχή, η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων (ΑΠΔΠΧ).

Με την ταυτόχρονη εφαρμογή του Ν.2690/1999 , που εξασφαλίζεται η πρόσβαση του πολίτη στα δημόσια έγγραφα (άρθρο 5 ΚΔΔιαδ), αλλά και τις διατάξεις για την προστασία των προσωπικών δεδομένων (ν. 2472/1997), δημιουργείται ζήτημα για τον εφαρμοστή του δικαίου, καθώς δεν υφίσταται η ιεραρχία μεταξύ των παραπάνω δικαιωμάτων. Το δικαίωμα πρόσβασης των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε έγγραφα τόσο των θεσμικών οργάνων και οργανισμών της Ένωσης όσο και των εθνικών οργάνων όταν εφαρμόζουν κοινοτικό δίκαιο θεμελιώνεται με το άρθρο 42 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο ενέπνευσε την ερμηνεία της σχετικής υποχρέωσης των αρχών αυτών. Έπειτα αφού τέθηκε σε ισχύ η Συνθήκη της Λισσαβόνας, απέκτησε νομική δεσμευτικότητα και ίδιο νομικό κύρος με τις Συνθήκες. Η διοίκηση με διάφορες προφάσεις και επικαλούμενη την προστασία των προσωπικών δεδομένων αρνείται την ικανοποίηση των αιτημάτων του άρθρου 5 του ΚΔΔιαδ. Το ζήτημά της αρχικά είναι η διαφάνεια και στη συνέχεια η προστασία των προσωπικών δεδομένων κατά την εφαρμογή του άρθρου 5 του ΚΔΔ. Το ζήτημα αυτό έχει απασχολήσει και την θεωρία και την νομολογία. Η τελική κρίση οδηγεί στην στάθμιση από τον εφαρμοστή του δικαίου, “χωρίς καμία καθοδήγηση εκ

³⁰ Αντώνης Π. Αργυρός Πρόσβαση σε δημόσια έγγραφα – χορήγηση αντιγράφων εγγράφων-Εύλογο ενδιαφέρων-Διαδικασία-Αρχή διαφάνειας σελίδα 3

μέρους του νομοθέτη” Σε κάθε περίπτωση ο καθένας έχει δικαίωμα προστασίας των προσωπικών δεδομένων του³¹.

Η χορήγηση αντιγράφων εγγράφων, προβλέπεται από τις διατάξεις του άρθρου 5 του Ν.2690 «Κύρωση του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και άλλες διατάξεις» (Φ.Ε.Κ. 45/τ. Α΄/9-3-1999), όπως αυτές συμπληρώθηκαν από τις διατάξεις της παρ.2 του άρθρου 8 του Ν.2880 (ΦΕΚ 9/ τ. Α΄, 30-1-2001) και αντικαταστάθηκαν με αυτές της παρ.2 του άρθρου 11 του Ν. 3230 (ΦΕΚ 44/ τ. Α΄,11-2-2004).

- Κάθε ενδιαφερόμενος έχει το δικαίωμα, ύστερα από γραπτή αίτησή του, να λαμβάνει γνώση των διοικητικών εγγράφων. Ως διοικητικά έγγραφα νοούνται όσα συντάσσονται από τις δημόσιες υπηρεσίες, όπως εκθέσεις, μελέτες, πρακτικά, στατιστικά στοιχεία, εγκύκλιες οδηγίες, απαντήσεις της Διοίκησης, γνωμοδοτήσεις και αποφάσεις.
- Όποιος έχει ειδικό έννομο συμφέρον δικαιούται, ύστερα από γραπτή αίτησή του, να λαμβάνει γνώση των ιδιωτικών εγγράφων που φυλάσσονται στις δημόσιες υπηρεσίες και είναι σχετικά με υπόθεσή του η οποία εκκρεμεί σε αυτές ή έχει διεκπεραιωθεί από αυτές.
- Το κατά τις προηγούμενες παραγράφους δικαίωμα δεν υφίσταται στις περιπτώσεις που το έγγραφο αφορά την ιδιωτική ή οικογενειακή ζωή τρίτου, ή αν παραβλάπτεται απόρρητο το οποίο προβλέπεται από ειδικές διατάξεις. Η αρμόδια διοικητική αρχή μπορεί να αρνηθεί την ικανοποίηση του δικαιώματος τούτου αν το έγγραφο αναφέρεται στις συζητήσεις του Υπουργικού Συμβουλίου, ή αν η ικανοποίηση του δικαιώματος αυτού είναι δυνατόν να δυσχεράνει ουσιωδώς την έρευνα δικαστικών, διοικητικών, αστυνομικών ή στρατιωτικών αρχών σχετικώς με την τέλεση εγκλήματος ή διοικητικής παράβασης.
- Το δικαίωμα των παραγράφων 1 και 2 ασκείται : α) με μελέτη του εγγράφου στο κατάστημα της υπηρεσίας ή β) με χορήγηση αντιγράφου, εκτός αν η αναπαραγωγή τούτου μπορεί να βλάψει το πρωτότυπο. Η σχετική δαπάνη αναπαραγωγής βαρύνει τον αιτούντα, εκτός αν ο νόμος ορίζει διαφορετικά. Αν πρόκειται για πληροφορίες ιατρικού χαρακτήρα, αυτές γνωστοποιούνται στον αιτούντα με τη βοήθεια γιατρού, ο οποίος ορίζεται για τον σκοπό αυτόν.

³¹ Αντώνης Π. Αργυρός Πρόσβαση σε δημόσια έγγραφα–χορήγηση αντιγράφων εγγράφων-Εύλογο ενδιαφέρων-Διαδικασία-Αρχή διαφάνειας σελίδα 3

- Η άσκηση του κατά τις παραγράφους 1 και 2 δικαιώματος γίνεται με την επιφύλαξη της ύπαρξης τυχόν δικαιωμάτων πνευματικής ή βιομηχανικής ιδιοκτησίας.
- Η χρονική προθεσμία για τη χορήγηση εγγράφων κατά τις παραγράφους 1 και 2 ή την αιτιολογημένη απόρριψη της σχετικής αίτησης του πολίτη είναι είκοσι ημέρες.

Ν.2880/2001, Άρθρο 8 παρ. 2

Στην παρ. 3 του άρθρου 5 του ν. 2690/1999 (ΦΕΚ 45 Α') μετά τις λέξεις "είναι δυνατόν να δυσχεράνει ουσιωδώς την έρευνα δικαστικών" προστίθεται λέξη "**διοικητικών**".

Ν. 3230/2004, Άρθρο 11, παρ.2

Η παρ. 6 του άρθρου 5 του Ν. 2690/1999 αντικαθίσταται ως εξής:

«6. Η χρονική προθεσμία για τη χορήγηση εγγράφων κατά τις παραγράφους 1 και 2 ή την αιτιολογημένη απόρριψη της σχετικής αίτησης του πολίτη είναι είκοσι (20) ημέρες.»

Π.Δ. 456/1984 (Αστικός Κώδικας), Άρθρο 902

«Όποιος έχει έννομο συμφέρον να πληροφορηθεί το περιεχόμενο ενός εγγράφου που βρίσκεται στην κατοχή άλλου έχει δικαίωμα να απαιτήσει την επίδειξη ή και αντίγραφο του, αν το έγγραφο συντάχθηκε για το συμφέρον αυτού που το ζητεί, ή πιστοποιεί έννομη σχέση που αφορά και αυτόν, ή σχετίζεται με διαπραγματεύσεις που έγιναν σχετικά με τέτοια έννομη σχέση είτε απευθείας από τον ίδιο είτε για το συμφέρον του, με τη μεσολάβηση τρίτου».

2.3 Δικαίωμα πρόσβασης στις πληροφορίες των φορέων του δημόσιου τομέα

- ❖ Η πρόσβαση στα έγγραφα, όπως προβλέπεται στις διατάξεις αφορά τα ηλεκτρονικά έγγραφα και μπορεί να ασκηθεί με χρήση Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) κατά τα οριζόμενα, ειδικότερα, στον ν. 3979/2011.
- ❖ Όταν ασκείται το δικαίωμα πρόσβασης σε έγγραφα που τηρούνται ηλεκτρονικά από φορέα του δημόσιου τομέα, η μελέτη του εγγράφου ή η χορήγηση αντιγράφου μπορεί να γίνει και με χρήση ΤΠΕ.
- ❖ Με απόφαση του Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης ρυθμίζεται ο τρόπος πρόσβασης, μελέτης των εγγράφων και χορήγησης αντιγράφων με χρήση ΤΠΕ, συμπεριλαμβανομένων των υποστηρικτικών τεχνολογιών, οι υποχρεώσεις του αιτούντος και κάθε σχετικό θέμα.

2.4 Περιορισμοί του δικαιώματος

- **Απόλυτοι περιορισμοί**

Το άρθρο 5 παρ. 3 εδ. α' του ΚΔΔ/σίας προβλέπει τους απόλυτους περιορισμούς του δικαιώματος πρόσβασης στα έγγραφα, βάσει των οποίων το δικαίωμα δεν ικανοποιείται αν το αιτηθέν έγγραφο αφορά στην ιδιωτική ή οικογενειακή ζωή τρίτου ή εάν παραβιάζεται προβλεπόμενο σε ειδική διάταξη απόρρητο (π.χ. ιατρικό, τραπεζικό, φορολογικό). Σ' αυτές τις περιπτώσεις, το δικαίωμα, κατ' ουσίαν παύει να υφίσταται.

- **Σχετικοί περιορισμοί**

Το άρθρο 5 παρ. 3 εδ. β' του ΚΔΔ/σίας προβλέπει τους σχετικούς περιορισμούς, η συνδρομή των οποίων στοιχειοθετεί διακριτική ευχέρεια (και όχι δέσμια αρμοδιότητα, όπως στην προηγούμενη περίπτωση) της διοίκησης να αρνηθεί την ικανοποίηση του δικαιώματος. Αυτό συμβαίνει όταν το έγγραφο που ζητείται αφορά σε συζητήσεις του Υπουργικού Συμβουλίου ή όταν η ικανοποίηση του δικαιώματος δυσχεραίνει ουσιωδώς την έρευνα των αρμόδιων αρχών για την τέλεση ποινικού αδικήματος ή διοικητικής παράβασης. Στους σχετικούς περιορισμούς θα πρέπει να

ενταχθεί και η επιφύλαξη τυχόν υφισταμένων δικαιωμάτων πνευματικής ή βιομηχανικής ιδιοκτησίας (άρθρο 5 παρ. 5).

2.5 Πρόσβαση και χορήγηση ηλεκτρονικών δημόσιων εγγράφων

- Η πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα είναι δυνατή είτε με μελέτη του εγγράφου είτε με χορήγηση αντιγράφου του με τη χρήση ΤΠΕ. Η σχετική δαπάνη αναπαραγωγής βαρύνει τον αιτούντα σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις.
- Με την επιφύλαξη των προβλέψεων του άρθρου 1, οι αιτήσεις για την χορήγηση αντιγράφων από δημόσια έγγραφα υφίστανται ταχεία επεξεργασία. Με την κατάθεση της αίτησης από τον αιτούντα με τη χρήση ΤΠΕ, αποστέλλεται σε αυτόν αποδεικτικό παραλαβής.
- Η μελέτη των δημόσιων εγγράφων μπορεί να γίνει είτε με πρόσβαση που παρέχεται από τους διαδικτυακούς τόπους των δημόσιων φορέων εξασφαλίζοντας την ασφαλή επικοινωνία μεταξύ ενδιαφερομένων και διαδικτυακών τόπων σύμφωνα με τα οριζόμενα στο παράρτημα Ι του Πλαισίου Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, είτε με χορήγηση αντιγράφου που αποθηκεύεται στην ηλεκτρονική θυρίδα του ενδιαφερόμενου. Η αποστολή αντιγράφου πέραν της χρήσης της θυρίδας μπορεί να γίνει μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου εφόσον εξασφαλίζεται η λήψη από εξουσιοδοτημένο παραλήπτη και λαμβάνεται αποδεικτικό παραλαβής.

2.6 Πως ασκείται το δικαίωμα πρόσβασης

Σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 1 του Ν. 2690 της 5/9.3.1999 «κάθε ενδιαφερόμενος έχει το δικαίωμα, ύστερα από γραπτή αίτηση του, να λαμβάνει γνώση των διοικητικών εγγράφων»³². Στην έννοια του "κάθε ενδιαφερόμενος" περιλαμβάνεται, κατά μείζονα λόγο, και αυτός που έχει εύλογο έννομο συμφέρον στην έννοια δε του "όποιος έχει ειδικό έννομο συμφέρον", περιλαμβάνεται και αυτός που αναφέρεται σε επιδίωξη δικαστικής προστασίας. Το άρθρο 5 παρ. 1 του ΚΔΔιαδ θεμελιώνει το δικαίωμα του κάθε ενδιαφερομένου, φυσικού ή νομικού προσώπου, στην ελεύθερη πρόσβαση στα διοικητικά έγγραφα χωρίς την επίκληση έννομου

³² Ν. 2690/1999

συμφέροντος. Η μοναδική προϋπόθεση για την άσκηση του δικαιώματος είναι η γραπτή αίτηση³³.

2.6.1 Υπόχρεοι φορείς

Στον Κώδικα διοικητικής διαδικασίας (ν. 2690/1999(ΚΔΔιαδ) ,όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 1 παρ.1 Ν.4250/2014,ΦΕΚ Α 74/26.3.2014 και προστέθηκε με το άρθρο 7 παρ.1 Ν.4325/2015,ΦΕΚ Α 47/11.5.2015) υπάρχουν πλέον: Το Δημόσιο, οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης και στα άλλα νομικά πρόσωπα δημόσιου δικαίου, τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.) που ανήκουν στο κράτος ή επιχορηγούνται τακτικώς, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις από κρατικούς πόρους κατά 50% τουλάχιστον του ετήσιου προϋπολογισμού τους, στα Ν.Π.Ι.Δ. και τις Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμοί (ΔΕΚΟ) του Κεφαλαίου Α` του Ν.3429/2005, καθώς και στα νομικά πρόσωπα και οι επιχειρήσεις των Ο.Τ.Α, εντός ή εκτός της Γενικής Κυβέρνησης.

Το δικαίωμα των πολιτών να λάβουν γνώση των διοικητικών εγγράφων είναι ατομικό, βασιζόμενο στις διατάξεις των άρθρων 1, 10, 20 παρ.2 Συντ. Η άρνηση της Διοικήσεως (ρητή ή σιωπηρή) να ικανοποιήσει σχετικό αίτημα είναι εκτελεστή ατομική διοικητική πράξη και μπορεί να προβληθεί με αίτηση ακύρωσης. Οι δημόσιες υπηρεσίες έχουν άμεση και αυτοτελή υποχρέωση να επιτρέπουν υπό τους όρους του άρθρου 5 του Ν 2690/99 την πρόσβαση κάθε ενδιαφερομένου στα διοικητικά ή ιδιωτικά έγγραφα που φυλάσσουν στα αρχεία τους χωρίς να απαιτείται προηγούμενη (προκαταβολική) σχετική εντολή του Εισαγγελέα Πρωτοδικών. Στο περιεχόμενο του δικαιώματος γνώσεως διοικητικών εγγράφων συγκαταλέγονται και δημόσια έγγραφα τα οποία ελήφθησαν υπόψη για τη διαμόρφωση ή τη θεμελίωση της κρίσεως του διοικητικού οργάνου κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων του³⁴.

Ο ΚΔΔιαδ στο άρθρο 5 παρ.1 ορίζει ρητώς τον τρόπο άσκησης του δικαιώματος πρόσβασης. Ο πολίτης θα πρέπει να υποβάλλει σχετική γραπτή αίτηση. Από το συνδυασμό των άρθρων 5 παρ.1 ΚΔΔιαδ και 25 παρ.3 Συντ προκύπτει ότι η αίτηση του διοικουμένου επιβάλλεται να είναι ορισμένη και να αναφέρεται σε συγκεκριμένα έγγραφα. Με τον τρόπο αυτόν είναι δυνατή η ικανοποίηση του αιτήματος χωρίς υπερβολική απασχόληση των διοικητικών υπηρεσιών κι έτσι

³³ Αντώνης Π. Αργυρός Πρόσβαση σε δημόσια έγγραφα- χορήγηση αντιγράφων εγγράφων-Εύλογο ενδιαφέρων-Διαδικασία-Αρχή διαφάνειας σελίδα 7

³⁴ βλ ΣτΕ 3855/2010

αποφεύγεται καλύτερα μία πιθανή κατάχρηση στην άσκηση του δικαιώματος. Το δικαίωμα γνώσης των διοικητικών στοιχείων ασκείται είτε με μελέτη του εγγράφου στο κατάστημα της υπηρεσίας ή με χορήγηση αντιγράφου, εκτός αν η αναπαραγωγή αυτού μπορεί να βλάψει το πρωτότυπο.

2.6.2 Περιεχόμενο αιτήσεως

Με το άρθρο 5 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, (Ν. 2690/99 (ΦΕΚ 45 Α') (ΚΔΔιαδ). «κάθε ενδιαφερόμενος έχει το δικαίωμα ύστερα από γραπτή αίτηση του, να λαμβάνει γνώση των διοικητικών εγγράφων».

Ως «**Εύλογο ενδιαφέρον**» για την άσκηση του δικαιώματος πρόσβασης σε διοικητικά έγγραφα, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 5 Ν. 2690/99, νοείται εκείνο το οποίο προκύπτει, κατά τρόπο αντικειμενικό, από την ύπαρξη μιας συγκεκριμένης, προσωπικής εννόμου σχέσεως, συνδεδεμένης με το περιεχόμενο των διοικητικών στοιχείων στα οποία ζητείται η πρόσβαση και όχι βεβαίως το ενδιαφέρον κάθε πολίτη για την εύρυθμη άσκηση των γενικών καθηκόντων της Διοίκησης και την τήρηση των νόμων. Η μόνη προϋπόθεση που τίθεται από το Νόμο για τη λήψη γνώσης ή αντιγράφου που έχει ήδη εκδοθεί και βρίσκεται στην κατοχή της υπηρεσίας από την οποία ζητείται διοικητικό έγγραφο είναι η ύπαρξη «ευλόγου ενδιαφέροντος» προς αυτό. Το άρθρο 5 παρ. 1 του ΚΔΔιαδ καθιερώνει το δικαίωμα³⁵ του κάθε ενδιαφερομένου, φυσικού ή νομικού προσώπου, στην ελεύθερη πρόσβαση στα διοικητικά έγγραφα χωρίς την επίκληση έννομου συμφέροντος. Μοναδική προϋπόθεση για την άσκηση του δικαιώματος αυτού είναι η γραπτή αίτηση.

«**Ειδικό έννομο συμφέρον**» Στη περίπτωση αιτήματος γνώσης ιδιωτικού εγγράφου ,που φυλάσσεται από δημόσια υπηρεσία, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 5 Ν. 2690/99 , η αίτηση πρέπει να αναφέρεται σαφώς στην ύπαρξη «ειδικού εννόμου συμφέροντος» οπότε τα έγγραφα θα πρέπει να σχετίζονται με υπόθεση του ενδιαφερομένου, η οποία εκκρεμεί ή έχει ολοκληρωθεί. Το επικαλούμενο κάθε φορά συμφέρον πρέπει να προσδιορίζεται με σαφήνεια στη σχετική έγγραφη αίτηση που πρέπει να υποβάλει ο κάθε ενδιαφερόμενος προς την εκάστοτε Αρχή.

Στην Αίτηση που προσκομίζει ο ενδιαφερόμενος, θα πρέπει να καθορίζεται η ταυτότητα των αιτουμένων εγγράφων με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε να είναι προσδιορίσιμα ατομικώς ή βάσει ειδικού κριτηρίου, ικανού να τα κατατάξει σε

³⁵ βλ σκέψη 13 σε 94/2013 ΣΤΕ (ΟΛΟΜ)

ορισμένη κατηγορία ή ομάδα, προς εύκολη αναζήτηση και ανεύρεσή τους. Για να υπάρχει υποχρέωση της Διοίκησης να επιτρέψει την πρόσβαση σε διοικητικά έγγραφα, απαιτείται να υποβληθεί γραπτή αίτηση, η οποία να αναφέρεται σε συγκεκριμένα έγγραφα, διότι η αίτηση χορήγησης εγγράφων αφορά μόνον έγγραφα που έχουν ήδη εκδοθεί και φυλάσσονται στην αρμόδια υπηρεσία και όχι αυτά που δεν έχουν δημιουργηθεί και που ενδεχομένως να εκδοθούν στο μέλλον: «Η Υπηρεσία δεν είναι υποχρεωμένη να χορηγεί σε ιδιώτες και φορείς στατιστικά στοιχεία, τα οποία δεν υπάρχουν, και τα οποία δύνανται να δημιουργηθούν». Αν η σχετική αίτηση στερείται των παραπάνω στοιχείων καθίσταται αόριστη και η άσκηση του συγκεκριμένου δικαιώματος από την πλευρά του πολίτη καταχρηστική, ιδίως αν ο τελευταίος επανέρχεται επανειλημμένως με ανάλογες ενέργειες. Οπότε ορθώς και σύμφωνα με τον νόμο η δημόσια υπηρεσία έχει την δυνατότητα να αρνηθεί την ικανοποίηση της αφού δεν είναι νοητό να δημιουργεί κολλήματα στην αποτελεσματική λειτουργία της³⁶.

2.6.3 Εξαιρέσεις άσκησης του δικαιώματος:

Απόλυτη απαγόρευση: Το κατά τα ανωτέρω δικαίωμα γνώσης, αργεί (και) όταν τα έγγραφα αναφέρονται στην ιδιωτική ή οικογενειακή ζωή τρίτων (δηλ. άλλων πλην του αιτούντος)³⁷ όταν παραβλάπεται το απόρρητο, το οποίο προστατεύεται προβλέπεται από ειδικές διατάξεις³⁸, όπως π.χ. το φορολογικό απόρρητο. Απαιτείται, στην τελευταία περίπτωση, να υπάρχει απόρρητο που προβλέπεται από ειδική διάταξη, στη διαφύλαξη του οποίου αποβλέπει η διάταξη του άρθρου 5 παρ. 3 Ν. 2690/1999, η οποία στο σημείο αυτό διευρύνει το άρθρο 16 Ν. 1599/1986. Το λεγόμενο φορολογικό απόρρητο καθιερώνεται με πολλές διατάξεις. Ειδικότερα όμως με το άρθρο 85 παρ. 1 Ν. 2238/1994 "οι φορολογικές δηλώσεις, τα φορολογικά στοιχεία, οι εκθέσεις, οι πράξεις προσδιορισμού αποτελεσμάτων, τα φύλλα ελέγχου... και κάθε στοιχείο του φακέλου που έχει σχέση με τη φορολογία ή άπτεται αυτής είναι απόρρητα... ". Θεσπίζοντας ο νομοθέτης το φορολογικό απόρρητο σκοπό έχει κυρίως την προστασία του συμφέροντος του φορολογουμένου και συνεπώς λειτουργεί υπέρ αυτού και συνιστά την αντιπαροχή του κράτους στην οποία αυτό προβαίνει λόγω του καθήκοντος και υποχρέωσης του φορολογουμένου να δηλώνει με ακρίβεια, αλήθεια

³⁶ Αντώνης Π. Αργυρός Πρόσβαση σε δημόσια έγγραφα- χορήγηση αντιγράφων εγγράφων-Εύλογο ενδιαφέρον-Διαδικασία-Αρχή διαφάνειας σελίδα 6

³⁷ βλ άρθρα 16 παρ. 1, 5 Ν 1599/1986, 5 παρ. 3 εδ. α` Ν 2690/1999

³⁸ βλ άρθρο 5 παρ. 3 εδ. α` Ν 2690/1999

και ειλικρίνεια όλα τα περιστατικά της οικονομικής του δραστηριότητας από τα οποία προσδιορίζεται η φύση και η έκταση της φορολογικής αξιώσεώς του. Έχει ως σκοπό συνεπώς την ενθάρρυνση των φορολογουμένων, να εμφανίσουν στις δηλώσεις τους τα πραγματικά αποτελέσματα της επιχείρησής τους ή την πραγματική φορολογική ύλη³⁹. Καλύπτει, επομένως, το φορολογικό απόρρητο, το σύνολο των στοιχείων εκείνων τα οποία δημιουργούν ή προσδιορίζουν τη φορολογική ενοχή του προσώπου στα πλαίσια της (άμεσης ή έμμεσης) φορολογίας.

Σχετική απαγόρευση: Η αρμόδια διοικητική αρχή μπορεί να αρνηθεί την ικανοποίηση του δικαιώματος αυτού αν το έγγραφο αναφέρεται στις συζητήσεις του Υπουργικού Συμβουλίου, ή αν η ικανοποίηση του δικαιώματος αυτού είναι δυνατόν να δυσκολέψει ουσιωδώς την έρευνα δικαστικών ,διοικητικών, αστυνομικών ή στρατιωτικών αρχών, σχετικώς με την τέλεση εγκλήματος ή διοικητικής παράβασης⁴⁰.

2.6.4 Δικαιώματα πνευματικής η βιομηχανικής ιδιοκτησίας:

«Η άσκηση του κατά τις παρ. 1 και 2 δικαιώματος γίνεται με την επιφύλαξη της ύπαρξης τυχόν δικαιωμάτων πνευματικής ή βιομηχανικής ιδιοκτησίας.»⁴¹ Η απόρριψη του κατά αιτήματος πρέπει να είναι αιτιολογημένη και γνωστοποιείται εγγράφως στον αιτούντα το αργότερο μέσα σε έναν (1) μήνα από την υποβολή της αίτησης⁴².

2.6.5 Προσωπικά δεδομένα και αρχή της διαφάνειας

Η Διαφάνεια: Με αφορμή, την αποκάλυψη γεγονότων διαφθοράς στην δημόσια ζωή της χώρας μας αλλά και διεθνώς, έχει δημιουργήσει μια τεράστια συζήτηση σχετικά με την δήθεν αντίθεση του ατομικού δικαιώματος της προστασίας των προσωπικών δεδομένων που αναφέρεται στη διάταξη του άρθρου 9Α, του Συντάγματος και στην αρχή της διαφάνειας που συναντάτε στη διάταξη του άρθρου 10 παρ 3 του Συντάγματος για την “ελεύθερη και αδιακώλυτη πρόσβαση στα διοικητικά έγγραφα” καθώς και στις διατάξεις των άρθρων 14 παρ 9 ,29 παρ 2 , 102

³⁹ βλ. την Εισηγ. Εκθ. του Ν. 1618/1951 με τον οποίο κυρώθηκε ο Α.Ν 1520/1950

⁴⁰ βλ άρθρο 5 παρ. 3 εδ. Β ν2690/1999

⁴¹ βλ άρθρο 5 παρ. 5 του ν 2690/1999

⁴² Αντώνης Π. Αργυρός Πρόσβαση σε δημόσια έγγραφα- χορηγηση αντιγράφων εγγράφων-Εύλογο ενδιαφέρων-Διαδικασία-Αρχή διαφάνειας σελίδα 8

παρ 5, 103 παρ 7 Συντ. Η διαφάνεια σκοπεύει στην αποκάλυψη και στην ουσιαστική παρακολούθηση της δράσης των δημοσίων αρχών. Με το αναθεωρημένο άρθρο 5Α παρ. 1 Συντ. το δικαίωμα αυτό συμπεριλήφθηκε στο Κεφάλαιο των Ατομικών Δικαιωμάτων, ενώ με το άρθρο 5 του ν. 2690/1999 (Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας) ορίζονται οι προϋποθέσεις για την πρόσβαση του πολίτη στα διοικητικά έγγραφα, που επιτρέπεται ύστερα από γραπτή αίτηση του ενδιαφερομένου και με την εκδήλωση «εύλογου ενδιαφέροντος» ή «ειδικού εννόμου συμφέροντος», για τα ιδιωτικά αυτά έγγραφα. Η αρχή της διαφάνειας, οδηγεί επιπλέον στη δυνατότητα ελεύθερης και αδιακώλυτης πρόσβασης των πολιτών και στα εθνικά και των κοινοτικά όργανα όσο και των και στη διαφάνεια της λειτουργίας τους. Επίσης η διαφάνεια συνδέεται με τα αίτημα των πολιτών για την ευρύτερη πρόσβαση στις πληροφορίες και στα έγγραφα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των μελών της καθώς και για την αυξημένη συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων η οποία θα συνέβαλλε στη δημιουργία αισθήματος εγγύτητας με την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη.

Προσωπικά δεδομένα: Η διάταξη 9Α του Συντάγματος ορίζει «καθένας έχει δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση των προσωπικών του δεδομένων, όπως ορίζει ο νόμος. Η προστασία προσωπικών δεδομένων διασφαλίζεται από ανεξάρτητη αρχή, που συγκροτείται και λειτουργεί όπως νόμος ορίζει». Ο Ν. 2472/1997 και το πδ 28/2015 για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα εφαρμόζεται τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα. Προστατεύει ωστόσο μόνο φυσικά και όχι νομικά πρόσωπα. Κάθε πληροφορία που αφορά ένα φυσικό πρόσωπο, το οποίο μπορεί να ταυτοποιηθεί αμέσως ή εμμέσως, δηλαδή χωρίς παράθεση πλήρων στοιχείων ταυτότητας, αποτελεί “δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα”, σύμφωνα με το άρθρο 2 (α) του Ν.2472/1997, το άρθρο 2 (β) της Οδηγίας (ΕΚ) 95/46 και το άρθρο 2 (α) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων (28.1.1981).

«**Δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα**» είναι οιαδήποτε πληροφορία που αποδίδεται σε ένα φυσικό πρόσωπο, ακόμη κι αν δεν ταυτοποιείται με το ονοματεπώνυμό του, αλλά μέσα από ένα σύνολο πληροφοριών που το εξατομικεύουν. Εάν περιλαμβάνονται προσωπικά δεδομένα τρίτων προσώπων στα δημόσια έγγραφα, τότε εφαρμόζονται οι διατάξεις του Ν. 2472/1997 και ειδικότερα των άρθρων 4, 5 παρ. 2 εδ. β και ε, 7 παρ.2 και 11 παρ.3 του Ν. 2472/1997. Με τις παραπάνω διατάξεις, οι

οποίες έχουν ως σκοπό τους την προστασία της ιδιωτικής ζωής των φυσικών προσώπων, δημιουργήθηκε έτσι η απαγόρευση της επεξεργασίας των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων, δηλαδή δεδομένων που αφορούν και συνδέονται με την προσωπικότητα του ατόμου.

Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα: Ως ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα ορίζονται η εθνική και φυλετική καταγωγή, οι θρησκευτικές και πολιτικές πεποιθήσεις, η ερωτική ζωή του ατόμου καθώς και οι ποινικές δίωξεις και οι ποινικές καταδίκες αυτού. Επεξεργασία ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων συνιστά και η ανακοίνωση από την Ελληνική Αστυνομία για τη σύλληψη κάποιου φυσικού προσώπου για την διάπραξη εγκληματικής πράξης ή και της άσκησης ποινικής δίωξης σε βάρος του, δεδομένου ότι η επεξεργασία αυτή αφορά στη δημοσιοποίηση ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων. Η συγκεκριμένη προστασία των προσωπικών δεδομένων αντιστοιχεί με το, κατ' άρθρο 6 παρ. 2 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Ν.Δ/μα 53/1974, ΦΕΚ Α' 256), τεκμήριο της αθωότητας του κατηγορουμένου και την, κατ' άρθρο 241 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, μυστικότητα της ποινικής διαδικασίας, που έχουν ως σκοπό την προστασία της προσωπικότητας του κατηγορουμένου. Παρόλα αυτά, η προστασία του ατόμου από την δημοσιοποίηση των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων του δεν έχει απόλυτο χαρακτήρα, αλλά υποχωρεί για την ικανοποίηση ενός σοβαρού δημοσίου συμφέροντος, όπως συνιστά, με το άρθρο 7 παρ. 2 περ. ε' υποπ. ββ' του ν. 2472/1997, η εξυπηρέτηση των αναγκών της εγκληματολογικής ή σωφρονιστικής πολιτικής, η οποία αποσκοπεί μόνο στη διακρίβωση των εγκλημάτων που έχουν γίνει (π.χ. ανεύρεση υπόπτου) ή στην εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων που επιβάλλουν ποινές και μέτρα ασφαλείας.

Υπεύθυνη για να λύνει τέτοια ζητήματα πρόσβασης σε έγγραφα που περιέχουν προσωπικά δεδομένα καθίσταται η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Η πρόσβαση σε έγγραφο του Δημοσίου, που περιέχει ευαίσθητα δεδομένα, γίνεται μόνο μετά από έκδοση συγκεκριμένης άδειας από την ΑΠΔΠΧ (άρθρο 7 παρ. 2 του Ν. 2472/1997). Η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων στις περιπτώσεις αυτές μπορεί να δώσει την άδεια προς τις δημόσιες αρχές, να επιτρέψουν ή να απαγορεύσουν την άσκηση του δικαιώματος πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα και να πάρει την απόφαση για προσφυγή σε περίπτωση που το αιτούμενο έγγραφο περιέχει προσωπικά του δεδομένα (άρθρο 12 παρ. 4 Ν. 2472/1997) ή ασκεί καταγγελία στην ΑΠΔΠΧ σε περίπτωση που η δημόσια αρχή

αρνείται παράνομα να χορηγήσει ένα έγγραφο με την αιτιολογία ότι αυτό περιέχει προσωπικά δεδομένα τρίτων. Η δημόσια αρχή, που λαμβάνει τέτοια αίτηση για χορήγηση στοιχείων που περιέχουν προσωπικά δεδομένα τρίτων, υποχρεούται να κάνει αίτηση στην ΑΠΔΠΧ για τη σχετική άδεια. Η εισαγγελική γνωμοδότηση (ΕισΑΠ 4/2014) επιμένει πως η Διοίκηση υποχρεούται να χορηγεί τα στοιχεία, εφόσον προσκομισθεί εισαγγελική παραγγελία, αλλιώς τα όργανα της διαπράττουν παράβαση καθήκοντος. Η ΑΔΠΔΧ έχει την ακριβώς αντίθετη άποψη, τονίζοντας ότι χωρίς την άδειά της η όποια χορήγηση στοιχείων που περιέχουν προσωπικά δεδομένα τρίτων, πλην αυτού που κάνει την αίτηση, είναι παράνομη και ελεγκτέα. Η αρχή που παρέχει πρόσβαση στα διοικητικά έγγραφα πρέπει οπωσδήποτε να εφαρμόσει τους κανόνες του ν. 2472/1997. Συνεπώς, πρέπει να τηρούνται οι διατάξεις των άρθρων 4 και 5 ν. 2472/1997, ενώ ειδικώς για τα ευαίσθητα δεδομένα, το άρθρο 7. Η πρόσβαση σε έγγραφο, που περιέχει ευαίσθητα δεδομένα, γίνεται μόνο κατόπιν άδειας της ΑΠΔΠΧ (άρθρο 7 παρ. 2 του Ν. 2472/1997). Η δημόσια αρχή, που δέχεται τέτοια αίτηση, έχει την υποχρέωση να κάνει σχετική αίτηση στην ΑΠΔΠΧ για την άδεια αυτή. Με βάση την συνταγματική αρχή της αναλογικότητας (άρθρο 25 παρ. 3 Συντ.) εφόσον ζητούνται έγγραφα τα οποία περιέχουν απόρρητα στοιχεία ή προσωπικά δεδομένα τρίτων προσώπων και τα στοιχεία αυτά μπορούν να αποσπαστούν από το υπόλοιπο έγγραφο, η Διοίκηση υποχρεούται να παρέχει τη μερική πρόσβαση ή την πρόσβαση σε τροποποιημένη έκδοσή του, από την οποία έχουν αφαιρεθεί τα στοιχεία αυτά.

Στην περίπτωση που ζητούνται «άπλα» δεδομένα:

- Αν το αιτούμενο έγγραφο, περιέχει προσωπικά δεδομένα του αιτούντος, τότε το δικαίωμα πρόσβασης καθίσταται απόλυτο (άρθρο 5 ΚΔΔ σε συνδυασμό με άρθρο 12 Ν. 2472/1997). Σε περίπτωση που η δημόσια αρχή αρνείται την χορήγηση τέτοιου εγγράφου, υποχρεούται να κοινοποιήσει την άρνησή της στην ΑΠΔΠΧ και να ενημερώσει τον αιτούντα ότι έχει δικαίωμα προσφυγής στην τελευταία (άρθρο 12 παρ. 4 Ν. 2472/1997).
- Αν το αιτούμενο έγγραφο περιέχει προσωπικά δεδομένα τρίτου προσώπου, τότε η δημόσια αρχή υποχρεούται να το χορηγήσει, αφού η χορήγηση είναι αναγκαία για την εκπλήρωση υποχρέωσης της αρχής, που επιβάλλεται από το άρθρο 5 του ΚΔΔ, εφόσον φυσικά πληρούνται οι προϋποθέσεις που οι διατάξεις του άρθρου αυτού θέτουν (άρθρο 5 παρ. 1β του Ν. 2472/1997, βλ. Γνωμ. 6/2013 ΑΠΔΠΧ).

Προηγουμένως όμως από την χορήγηση η δημόσια αρχή οφείλει να ενημερώσει το πρόσωπο, τα στοιχεία του οποίου αναφέρονται στο έγγραφο (άρθρο 11 παρ. 3 Ν. 2472/1997). . Σε κάθε περίπτωση, το δικαίωμα γνώσης ενός διοικητικού εγγράφου δεν μπορεί να συγκριθεί με το αγαθό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας που διατρέχει τον κίνδυνο να προσβληθεί με τη γνωστοποίηση σε τρίτους στοιχείων προσωπικού χαρακτήρα.⁴³

2.6.6 Υποχρεωτική αυτεπάγγελτη αναζήτηση

Σύμφωνα με διαδοχικές αποφάσεις του Υπουργείου Εσωτερικών τα τελευταία έτη, αναρτήθηκε η παρακάτω λίστα με τα δικαιολογητικά τα οποία οι Δημόσιες Υπηρεσίες οφείλουν να αναζητούν υποχρεωτικώς αυτεπάγγελτα για λογαριασμό των πολιτών. Να σημειώσουμε ότι στον Ιδιωτικό Τομέα δεν υπάρχει τέτοια δυνατότητα αυτεπάγγελτης αναζήτησης.

Σύμφωνα με την εφαρμογή του νόμου 3448/2006 (ΦΕΚ 57/Α'), στο εξής θα αναζητούνται υποχρεωτικά, από τις αρμόδιες για την έκδοση της διοικητικής πράξης Υπηρεσίες, χωρίς να απαιτείται η συναίνεση του ενδιαφερόμενου πολίτη, όλα τα παρακάτω δικαιολογητικά⁴⁴:

ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ, ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ,

1171/B/11-7-07

ΟΤΑ Α' ΚΑΙ Β', ΝΠΔΔ

- Βεβαίωση Προϋπηρεσίας
- Πιστοποιητικό Υπηρεσιακών Μεταβολών
- Βεβαίωση/Πιστοποιητικό Υπηρεσιακής Κατάστασης ή Πιστοποιητικό Υπαλληλικής Ιδιότητας
- Βεβαίωση αποδοχών/μισθοδοσίας

⁴³ Αντώνης Π. Αργυρός Πρόσβαση σε δημόσια έγγραφα –χορήγηση αντιγράφων εγγράφων-Εύλογο ενδιαφέρων-Διαδικασία-Αρχή διαφάνειας σελίδα 10

⁴⁴https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%89%CF%80%CE%B9%CE%BA%CE%AC_%CE%94%CE%B5%CE%B4%CE%BF%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CE%B1

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

• Πιστοποιητικό γέννησης	1309/B/13- 9-06
• Πιστοποιητικό οικογενειακής κατάστασης	1309/B/13- 9-06
• Πιστοποιητικό εγγραφής ανδρών στα μητρώα αρρένων	1309/B/13- 9-06
• Αντίγραφο ή απόσπασμα ληξιαρχικής πράξης γέννησης	1309/B/13- 9-06
• Αντίγραφο ή απόσπασμα ληξιαρχικής πράξης γάμου	1309/B/13- 9-06
• Αντίγραφο ή απόσπασμα ληξιαρχικής πράξης θανάτου	1309/B/13- 9-06

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

• Αντίγραφο Ποινικού Μητρώου γενικής ή δικαστικής χρήσης	1551/B/23-10-06
• Πιστοποιητικό περί μη πτώχευσης	1042/ B/1-8-06
• Πιστοποιητικό ότι δεν τελεί υπό εκκαθάριση	1042/ B/1-8-06
• Πιστοποιητικό ότι δεν τελεί υπό πτωχευτικό συμβιβασμό ή άλλη ανάλογη κατάσταση	1042/ B/1-8-06
• Πιστοποιητικό ότι δεν τελεί υπό αναγκαστική διαχείριση	1042/ B/1-8-06
• Πιστοποιητικό ότι δεν τελεί υπό διαδικασία κήρυξης σε πτώχευση	1042/ B/1-8-06
• Πιστοποιητικό περί μη έκδοσης απόφασης αναγκαστικής εκκαθάρισης ή αναγκαστικής διαχείρισης ή πτωχευτικού συμβιβασμού	1042/ B/1-8-06

- Πιστοποιητικό περί μη κατάθεσης αίτησης για αναγκαστική διαχείριση 1042/ B/1-8-06
- Πιστοποιητικό περί μη τροποποίησης καταστατικού εταιρείας ή σωματείου 1042/ B/1-8-06
- Πιστοποιητικό περί καταχώρησης ή μη εταιρείας ή σωματείου στο οικείο βιβλίο (μητρώο) του Πρωτοδικείου 1042/ B/1-8-06
- Αντίγραφο καταστατικού εταιρείας ή σωματείου που έχει κατατεθεί στο οικείο Πρωτοδικείο. 1042/ B/1-8-06
- Πιστοποιητικό περί μη θέσεως σε δικαστική συμπράσταση 1042/ B/1-8-06

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

- Συνταξιοδοτική Απόφαση λόγω γήρατος, αναπηρίας και θανάτου όλων των ασφαλιστικών ταμείων (κύριας και επικουρικής ασφάλισης) αρμοδιότητας Γενικής Γραμματείας Κοινωνικών Ασφαλίσεων 90/B/30-1-07
- Απόφαση αναγνώρισης στρατιωτικής υπηρεσίας όλων των ασφαλιστικών ταμείων (κύριας και επικουρικής) αρμοδιότητας Γενικής Γραμματείας Κοινωνικών Ασφαλίσεων 90/B/30-1-07
- Βεβαίωση ασφαλιστικής ενημερότητα από τους φορείς κύριας ασφάλισης αρμοδιότητας Γενικής Γραμματείας 629/B/25-4-07

Κοινωνικών Ασφαλίσεων

ΟΑΕΕ

- Βεβαίωση ποσού σύνταξης
- Βεβαίωση περί μη ασφάλισης
- Βεβαίωση περί μη συνταξιοδότησης

ΕΤΑΑ, Τομείς Μηχανικών και Εργοληπτών Δημοσίων Έργων

- Βεβαίωση ασφάλισης για κύρια σύνταξη
- Βεβαίωση συνταξιούχου
- Βεβαίωση ασφάλισης για τον κλάδο υγείας
- Βεβαίωση ασφάλισης για την ειδική προσαύξηση

ΙΚΑ-ΕΤΑΜ

1412/B'/30-4-

2012

1412/B'/30-4-

2012

1412/B'/30-4-

2012

1412/B'/30-4-

2012

1412/B'/30-4-

2012

1412/B'/30-4-

2012

1412/B'/30-4-

2012

1412/B'/30-4-

2012

1412/B'/30-4-

2012

1412/B'/30-4-

2012

<ul style="list-style-type: none"> • Βεβαίωση περί μη ασφάλισης 	1412/B'/30-4-2012
<ul style="list-style-type: none"> • Βεβαίωση περί μη συνταξιοδότησης 	1412/B'/30-4-2012
ΟΓΑ	1412/B'/30-4-2012
<ul style="list-style-type: none"> • Βεβαίωση περί ασφάλισης, διακοπής ασφάλισης, επανεγγραφής και λοιπές βεβαιώσεις για τη συνταξιοδότηση 	1412/B'/30-4-2012
<ul style="list-style-type: none"> • Βεβαίωση περί συνταξιοδότησης, διακοπής της συνταξιοδότησης και λοιπές βεβαιώσεις 	1412/B'/30-4-2012
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ	246/B/26-2-07
<ul style="list-style-type: none"> • Βεβαίωση ΥΕΝ/ΚΕΕΠ ότι το συγκεκριμένο κατάσταση πληροί τις απαιτήσεις του κανονισμού ενδιαίτησης επιβατών 	246/B/ 26-2-07
<ul style="list-style-type: none"> • Επικυρωμένο φωτοαντίγραφο του εν ισχύει Πρωτοκόλλου Γενικής Επιθεώρησης. 	
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ	1055/B/27-6-07
<ul style="list-style-type: none"> • Πιστοποιητικό στρατολογικής κατάστασης τύπου Α' και Β' 	

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Συμπεράσματα

Όσον αφορά στην ανάγκη για την προστασία των προσωπικών δεδομένων παρόλο που στις μέρες μας συνιστά μείζον ζήτημα πολιτικό και νομικό, στον πυρήνα της αποτελεί μια ηθική θέση. Με άλλα λόγια, στην παρούσα κατάσταση κατά τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια ή καλύτερα από τον προηγούμενο αιώνα και μετά οι δυτικές κοινωνίες δέχονται την αντίληψη πως είναι προτιμότερο κάποιες πληροφορίες να της λαμβάνουμε ως κάτι αυστηρά προσωπικό και να τις προστατεύουμε, παρά να τις αμελούμε και να μην δέχονται την προστασία που τους αρμόζει.

Οι λόγοι για τους οποίους δηλώνετε μία τέτοια θέση και όχι η αντίθετη της, θα μπορούσαν να βρεθούν

- Στα οφέλη που παράγει η επιλογή αυτή για το κάθε άτομο ξεχωριστά αλλά και για το γενικότερο κοινωνικό σύνολο.
- Στο αίσθημα του ότι αυτή η προσέγγιση και όχι η αντίθετη της πορεύεται παράλληλα με τον σεβασμό της αξιοπρέπειας του ανθρώπου.
- Και τέλος στην πεποίθηση πως ο σεβασμός των προσωπικών δεδομένων αποτελεί ένα από τα χαρακτηριστικά του ενάρετου ανθρώπου, ή γίνεται ένα εργαλείο για να κατακτήσει κάποιος την αρετή. Και οι τρεις αυτοί λόγοι καταλήγουν στο ότι κάποια δεδομένα πρέπει να θεωρούνται προσωπικά και πως αυτά πρέπει να λαμβάνουν την προστασία που πρέπει.

Φυσικά όμως, όπως συμβαίνει και με τις περισσότερες ηθικές προτάσεις, η ισχύ τους εξαρτάτε από τη διάθεση του καθενός από εμάς, και την διατήρηση των περιστάσεων που επιτρέπουν την ύπαρξη της εν λόγω ηθικής για να ισχύει.

Σχετικά με την διάθεση και τις αντιλήψεις των ίδιων των ατόμων υπάρχει περίπτωση κάποιος να μην δέχεται κανέναν από τους λόγους στους οποίους θεμελιώνετε η ανάγκη για την προστασία των προσωπικών δεδομένων.

Επιπλέον αναφορικά με το κομμάτι της ορθότητας του ηθικού συλλογισμού θα μπορούσε κάποιος να πάρει κάποια από τις παραπάνω ηθικές αρχές αλλά να μην καταλήγει στο συμπέρασμα ότι τα προσωπικά δεδομένα πρέπει να προφυλάσσονται.

Όλα αυτά αποτελούν αντικείμενο συζήτησης για το εάν και κατά πόσο η αναγνώριση των προσωπικών δεδομένων και η διαφύλαξη τους αποτελούν μια καλή επιλογή τόσο για το ίδιο το άτομο αλλά και για το κοινωνικό σύνολο γενικότερα.

Βάση των παραπάνω συλλογισμών οδηγούμαστε στα συμπεράσματα πως, πρώτα απ όλα πρέπει να κάνουμε το καλύτερο και το πιο ωφέλιμο καθώς και να σεβόμαστε την αξιοπρέπεια του ηθικού προσώπου αλλά και να προωθούμε την αρετή που το διακατέχει, δεύτερων η αναγνώριση και η προστασία των προσωπικών δεδομένων αποτελεί την σωστή επιλογή και ταυτόχρονα λειτουργεί παράλληλα με τον σεβασμό της αξιοπρέπειας του ηθικού προσώπου την οποία και καταδεικνύει ή προωθεί, και τρίτο και τελευταίο ότι οφείλουμε να αναγνωρίσουμε και να προστατέψουμε τα προσωπικά δεδομένα.

Ένα παράδειγμα που μπορεί να αναφερθεί σχετικά με την διπλή αυτή γνώμη πάνω στην ηθική μέσα στο ζήτημα της προστασίας των προσωπικών δεδομένων είναι το παράδειγμα ενός προσώπου που πάσχει από τον ιό του HIV. Για τον ίδιο είναι σαφώς καλύτερο το να παραμείνουν αυτά τα στοιχεία κρυφά από το γενικό σύνολο της κοινωνίας γιατί η κοινωνία θα του στερούσε πολλά πράγματα λόγω του φόβου που υπάρχει από την συγκεκριμένη νόσο και πιθανόν να του δημιουργούσε και διάφορα ψυχολογικά προβλήματα. Ταυτόχρονα όμως μπορεί να πει κανείς ότι αυτά τα δεδομένα θα πρέπει να είναι γνωστά σε άτομα που βρίσκονται στον περίγυρο του ίδιου του ατόμου όπως για παράδειγμα πιθανούς ερωτικούς συντρόφους, συμφοιτητές, συνάδελφους και άλλους λοιπούς.

Πρέπει λοιπόν να τονιστεί ότι χρειάζεται να καθορίσουμε τα όρια βάσει των οποίων θα λειτουργεί το σύστημα για τα προσωπικά δεδομένα, εάν θέλουμε να προστατεύσουμε οτιδήποτε, και δεν πρέπει να μπαίνει ούτε στο ελάχιστο η προσωπική σφαίρα του καθενός μέσα στα δημόσια θέματα, αλλιώς προκύπτουν αρκετές συγκρούσεις συμφερόντων με τις οποίες αποδυναμώνετε η δυνατότητα προστασίας των συμφερόντων αυτών. Είναι γεγονός ότι υπάρχουν μελανά σημεία τα οποία διεκδικούνται από πολλές απόψεις και θεωρίες και είναι το μεγαλύτερο έργο της ηθικής να αποφασίζει για την πορεία που θα ακολουθούν αν γίνεται και τελεσίδικα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ιστοσελίδες :

- <http://www.dpa.gr/>
- https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%89%CF%80%CE%B9%CE%BA%CE%AC_%CE%94%CE%B5%CE%B4%CE%BF%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CE%B1
- <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/article-9a/>
- <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/article-105/>

Βιβλία :

- ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ Διαφάνεια της κρατικής δράσης και προστασία προσωπικών δεδομένων. Τα όρια της μεταξύ αποκάλυψης και απόκρυψης στην εκτελεστική εξουσία 2007.εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα
- Εγχειρίδιο σχετικά με την Ευρωπαϊκή νομοθεσία για την Προστασία των Προσωπικών Δεδομένων. Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε, 2014

Σημειώσεις :

- Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα Ετήσια έκθεση 1999
- Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα Ετήσια έκθεση 2015
- Ζιώγας Αθανάσιος Ανεξάρτητη Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων : το νομικό πλαίσιο, η λειτουργία της , ο κοινωνικό-πολιτικός της ρόλος στην ελληνική πραγματικότητα. Τ.Ε.Ι Ηπείρου
- Αντώνης Π. Αργυρός Πρόσβαση σε δημόσια έγγραφα –χορήγηση αντιγράφων εγγράφων-Εύλογο ενδιαφέρων-Διαδικασία-Αρχή διαφάνειας. ΕΚΠΑ
- Ειρήνη Μενεγάκη η Προστασία των Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα στην Κοινωνική Ασφάλιση